

Zorg & Techniek

editie 032 (juli-augustus-september 2021) - jaargang 9 - verschijnt driemaandelijks

- 6 Milieuwetgeving is dynamisch en complex
- 16 Budgettair giswerk vermijden door de juiste data in kaart te brengen
- 20 Terra wil energiebesparing in de zorgsector faciliteren

Nieuw: legionellapreventie via handige app

VOORDELEN

- » 1 centraal up-to-date digitaal dossier (risico-analyse, beheersplan, logboek)
- » Beheer op afstand is kinderspel
- » Tijd- en kostenbesparend
- » Altijd wettelijk in orde

MEER WETEN?

Bel 09 242 58 39

info@aquadomo.be

www.aquadomo.be

AQUADOMO

Uw water, **onze zorg**

6

Milieuwetgeving is dynamisch en complex

16

Budgettair giswerk vermijden door de juiste data in kaart te brengen

20

Terra wil energiebesparing in de zorgsector faciliteren

- 26 Project in de kijker: Volledige nieuwbouw en Twee beschermde woningen
- 30 Leden in de kijker: Onze drijfveer is een aangenaam verblijf voor de bewoners
- 32 Uitzwaai: Samen naar oplossingen zoeken
- 36 Verslag fietstocht: Geslaagde fietstocht

ZORG & TECHNIEK

Zorg&Techniek is een uitgave in samenwerking met ZORG.tech

ADVERTENTIE-EXPLOITATIE

Evelien Van Hyfte
Matisse Caron
+32 9 243 54 50
sales@zorgmagazine.be

PREPRESS EN DRUK

Perka

REDACTIERAAD

Eddy De Coster
Martin Claeys
Roger Albertijn
Ann Vandycke
David Carette
Patrick Hansoul

Evelien Van hyfte

Alissa Bastiaen

OPLAGE

4225 exemplaren postbedeeld

DOELGROEP & VERSPREIDING

De algemene en technische directies van de Vlaamse zorginstellingen, producenten & toeleveranciers, studie- en architectenbureaus en de leden van ZORG.tech

ABONNEMENT

€ 40,00 per jaar

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

ZORG Magazine BV
Amelia Earhartlaan 17
9051 Sint-Denijs-Westrem

BEELD COVER

Sint-Lievenspoort

Overname van artikels en illustraties, geheel of gedeeltelijk, alleen na schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever en ZORG.tech kunnen nooit verantwoordelijk worden gesteld voor de inhoud van advertenties en content reportages.

inhoud.

Miele

Professional technology to
fit all your hygienic needs

Miele Professional. Immer Besser.

professional@miele.be | Tel: 02/451 15 40 | www.mieleprofessional.be

Grote uitdagingen

Beste leden van ZORG.tech,

Beste lezers,

Milieu en energie: de thema's zijn dagelijkse kost tijdens nieuwsuitzendingen en het lijkt er zelfs op dat milieuvuiling en de energietransitie de coronacrisis van de eerste pagina van de krant hebben verjaagd. Het zijn dan ook maatschappelijk erg belangrijke thema's die elke burger van dit land persoonlijk aanbelangen.

Maar ook in 'onze wereld' van de zorgorganisaties staan milieu en energie hoog op de agenda. Als technische verantwoordelijken is het daarbij onze taak om binnen het wettelijk kader te blijven en alle milieureglementering op te volgen. Dat is complexe materie, waar hulp van buitenaf vaak erg welkom is. Immers, als technisch expert bent u al van voldoende markten thuis om niet óók nog eens alle ins and outs van de wetgeving te kennen. In het dossier in deze Zorg&Techniek - op pagina 6 en volgende - praten we met verschillende experts over hun aanpak, hun ervaringen en inzichten.

Terwijl milieu en energie gepaard gaan met een juridische en administratieve horde waar u over moet, hangt er ook een morele component aan vast. Het gaat immers óók over de maatschappelijke verantwoordelijkheid van onze organisaties: we dragen niet alleen zorg voor patiënten en bewoners, maar ook voor de vele andere stakeholders dichtbij en verder af. Een mooi voorbeeld is het grote bouwproject dat gaande is op de site van Sint-Lievenspoort in Gent (zie 'Project in de kijker' op pagina 26). Daar, vertelt Jo Carron ons, koos men voor een energiezuinige en milieuvriendelijke aanpak voor de verwarming.

Maar ook in de artikels over het online platform Terra (zie pagina 20) en de technische exploitatie van gebouwen (pagina 16) hebben onze gesprekspartners het over milieu en energie. Het toont nog maar eens aan hoe onze rol verweven is met de grote maatschappelijke uitdagingen van vandaag.

We hopen dat u veel ideeën en inspiratie haalt uit deze 32ste Zorg&Techniek.

Veel leesplezier en tot binnenkort!

Erik Van De Wauwer

Voorzitter ZORG.Tech

"Milieuwetgeving is dynamisch en complex"

Milieucoördinator Erik Willems (IBEVE) voerde in 2020 een uitgebreide milieuaudit uit bij de groep Emmaüs. De interne coördinator preventie en milieu kreeg van de directie de opdracht om een allesomvattende audit te coördineren, met het oog op een overkoepelend actieplan.

De interne coördinator preventie en milieu stelde IBEVE aan voor het uitvoeren van een objectieve milieuaudit van hun vestigingen. 'Zo'n audit staat los van het takenpakket van een milieucoördinator met opleidingen milieu en preventie op zak', zegt Erik Willems. 'De preventiemedewerkers van de verschillende vestigingen aan binnen de Emmaüsgroep ondersteunen het uitgebreide takenpakket van de interne milieucoördinator. Maar er zijn specifieke taken die decretaal vastgelegd zijn. Eén daarvan is de milieurondgang of inspectieronde (vier maal per jaar), gericht op het naleven van de algemene, sectorale en eventueel bijzondere milieuvoorwaarden. Daar moet dan een rapport voor opgemaakt worden waar meestal acties uit voortkomen. Daarnaast kan een organisatie ook opteren voor het uitvoeren van een milieuaudit. In principe een vrije keuze, tenzij opgelegd door de overheid – een periodieke milieuaudit is voor sommige bedrijven verplicht.'

Is het huidige systeem op het vlak van keuringen en onderhoud haalbaar en efficiënt voor ziekenhuizen?

'Milieuwetgeving is dynamisch en complex. Het is een gewestelijke bevoegdheid, maar veelal is de Vlaamse milieuwetgeving een vertaling van een richtlijn/verordening opgelegd door Europa. Een externe organisatie met specialisten kan bij de vertaling of interpretatie hiervan voor organisaties een meerwaarde betekenen. Als externe milieuconsultant zijn wij op de hoogte van de wetgeving die eraan komt en kunnen wij tijdig inspelen op de mogelijke impact ervan.'

'Vlarem wordt regelmatig herzien. Momenteel komt bijvoorbeeld de Vlarem-trein 2019 eraan. Daar zullen opnieuw meerdere wagons aan gekoppeld worden: VLAREM II, VLAREL, het Milieuhandhavingsbesluit en het

Milieuschadebesluit, het Omgevingsvergunningenbesluit... Ondertussen is de Vlarem-trein 2019 principieel goedgekeurd en raadpleegbaar in het omgevingsloket.'

Wat zijn de aandachtspunten op milieuvlak voor de bouw- of expansieplannen van ziekenhuizen?

'We merken dat bij de hervormingen in de ziekenhuissector er gekozen werd voor één algemeen ziekenhuis per regio. Die schaalvergroting kan impact hebben op het milieu in de directe omgeving. Veelal gaat de ontwikkeling dan ook gepaard met de opmaak van een RUP en een milieueffectenrapport. Daarnaast zijn zeker ook mobiliteit en waterhuishouding aandachtspunten.'

'Bij de opmaak van de omgevingsvergunning werkt de milieuconsulent nauw samen met de architect en het technisch ziekenhuisteam. Bij de aanvraag worden we liefst vroeg betrokken, zodat we kunnen meegeven welke algemene of sectorale voorwaarden van toepassing zijn op de exploitatie. Zo kunnen exploitant en architect nog op tijd aanpassingen inplannen.'

'Als milieuconsulent vervolledigen wij het milieulijk van de vergunningsaanvraag. Aan een ziekenhuis zijn heel wat milieuvoorwaarden verbonden. Die toets je vooraf al dan niet in samenspraak af met de adviesverlenende instantie. Die adviesinstantie maar ook de lokale overheid betrekken bij de ontwikkeling, achten wij zeer belangrijk voor het vlotte verloop van het dossier.'

'Daarnaast is er ook draagvlak bij omwonenden nodig. Infovergaderingen zijn een must om te voorkomen dat beroepsprocedures de doorloop van de aanvraag vertragen.'

Wat komt er nog aan op het vlak van wet- en regelgeving met impact op zorginstellingen?

'Opslag van gassen, koeling, verwarming... Verder zijn ziekenhuizen veelal uitgerust met een sprinklerinstallatie voorzien van een speciale tank (Bladdertank) voor de opslag van het blusschuim. Omdat blusschuim een gevaarlijk product is, moeten de tanks vandaag voldoen aan de Vlaremvorwaarden. Deze tanks dienen in principe ook gekeurd te worden. In de nieuwe Vlarem 2019-trein zijn dit type tanks, door hun specificiteit, als uitzondering opgenomen en hoeven die niet meer gekeurd te worden.'

'Recent werd ook een update van de afvalstoffenwetgeving (Vlarema 8) gepubliceerd. Het belang van een selectieve inzameling van afvalstoffen wordt hierin nog aangescherpt door afvalinzamelaars de bevoegdheid te geven om mee toe te zien op een goede sortering van afval aan de bron. Sinds begin 2021 is het bovendien ook verplicht om afgedankte matrassen selectief in te zamelen. Verder verwachten wij dat de BBT uit 2003 voor de sector ziekenhuizen, herzien zal worden. De belangrijke wijzigingen in BBT-studies worden aansluitend opgenomen in de volgende Vlarem-trein.'

DE OMGEVINGSVERGUNNING

De omgevingsvergunning vervangt en verenigt de vergunning voor:

- stedenbouwkundige handelingen (onder meer bouwen, verbouwen, functiewijzigingen, wijzigingen van het aantal woonegelegenheden, vellen van bomen, ontbossen, ...); (vroegere stedenbouwkundige vergunning)
- verkavelen (vroegere verkavelingsvergunning)
- exploitatie van ingedeelde inrichtingen of activiteiten van klasse 1 of 2 (vroegere milieuvergunning)
- kleinhandelsactiviteiten (winkel uitbaten, uitbreiden of assortiment wijzigen) (vroegere sociaal-economische machtiging)
- vegetatiewijzigingen. (vroegere natuurvergunning)

In bepaalde gevallen is het verplicht om al deze aspecten in één aanvraag in te dienen. Het decreet verbindt immers een onontvankelijkheids sanctie aan het niet samen indienen van onlosmakelijk verbonden aspecten. In de praktijk blijkt dat vooral vegetatiewijzigingen regelmatig over het hoofd gezien worden.

WEL OF GEEN EXTERNE MILIEUCOÖRDINATOR?

“De helikopterblik van een externe adviseur is erg nuttig”

Grotere zorgorganisaties nemen vaak een voltijdse milieucoördinator in dienst en schakelen daarbij al dan niet een gespecialiseerde adviseur in voor begeleiding. Soms neemt de preventieadviseur deeltijds de rol van milieucoördinator op. Nog andere organisaties doen een beroep op een externe milieucoördinator om aan de decretale milieubepalingen te voldoen. Yvan Brijse, milieucoördinator niveau A bij het onafhankelijke adviesbureau Wiels BV licht toe.

‘Een milieucoördinator aanstellen, is een decretale verplichting voor zorgorganisaties’, zegt Brijse, die als extern milieucoördinator de ziekenhuizen Sint-Andries (Tielt), Jan Yperman (Ieper), AZ Damiaan (Oostende), AZ Sint-Lucas (Brugge) begeleidt. ‘Het kan een gecertificeerde interne medewerker zijn, vaak in een gecombineerde functie als preventieadviseur niveau I of II. Een grote instelling als Sint-Jan (Brugge) met drie sites heeft een interne milieucoördinator. Anderzijds speelt de overweging dat milieucoördinatie vaak geen voltijdse taak is en dan komt een externe coördinator in beeld.’

HOE ZIET DE INTERACTIE TUSSEN EEN EXTERNE MILIEUCOÖRDINATOR EN EEN ZORGINSTELLING ERUIT?

Yvan Brijse: ‘De ruime expertise binnen diverse sectoren en domeinen van een externe milieucoördinator is een voordeel. Ziekenhuizen zitten in de flow van de algemene milieuregelgeving. Voor de vergunning van een ziekenhuis zijn er nauwelijks decretale bepalingen die ook niet gelden voor andere sectoren als voeding of transport. Een helikopterblik is dus erg nuttig. Het tijdsbudget wordt contractueel overeengekomen en is per ziekenhuis eerder beperkt. Ik ga als milieucoördinator in interactie met technici of preventieadviseurs. Alle vragen rond milieu worden bij mij neergelegd. In ziekenhuizen waar ik enkel advies verleen, krijgen we specifieke adviesvragen en bieden we begeleiding, zonder zelf de decretale taak op te nemen.’

EEN MILIEUCOÖRDINATOR MAAKT VIER KEER PER JAAR EEN FYSIEKE RONDGANG. WAT HOUDT DAT JUIST IN?

Yvan Brijse: ‘Ten eerste dat we dat fysiek zelf moeten doen, we mogen het niet delegeren. Een milieucoördinator is wettelijk verantwoordelijk voor zijn meldingen. In de praktijk duurt de rondgang van installaties en activiteiten een tweetal uur. Eén keer per jaar, voor 1 april, moet het jaarverslag opgemaakt worden met daarin de adviezen en of er gevolg aan werd gegeven werd. Het jaarverslag is het decretaal verplichte luik van de verslaggeving dat aan de bedrijfsleiding, ondernemingsraad of CPBW en de vakbond ter inzage voorgelegd worden.’

WAARMEE WORDT DE MILIEUCOÖRDINATOR GECONFRONTEERD BINNEN ZIEKENHUIZEN?

Yvan Brijse: ‘Ziekenhuizen zijn grote inrichtingen maar houden relatief weinig milieurisico in. Facility heeft doorgaans een onderhoudscontract met een leverancier genre VINCI of Vinçotte die bepalen welke toestellen welke onderhoudsbeurten krijgen. Lekdichtheidstesten moeten jaarlijks worden uitgevoerd. Dé aandachtspunten zijn doorgaans afvalopslag, opslag van gevaarlijke producten (in lekbakken, inkuiping die minstens dubbelwandig moet zijn) en de keuring van vaste houders en afvalwater.’

KOELMIDDELEN ZIJN OOK EEN AANDACHTSPUNT.

Yvan Brijse: ‘Wanneer een koelmiddel niet meer bijgevuld mag worden, moet de hele installatie vervangen worden.’

Afhankelijk van het koelmiddel zijn er verschillende uitdooftermijnen. Het is een complexe boekhouding en een ziekenhuis moet er tijdig op inspelen. Een onderhoudscontract garandeert ook de actuele inventaris van de producten, toestellen, installaties, koelmiddelen en hun impact. Zo'n inventaris wordt uit kostenoverwegingen altijd intern opgemaakt en is dus geen taak voor ons."

HOE ZIT MET STRALINGSRISICO? DAT HEEFT OOK EEN MILIEUCOMPONENT.

Yvan Brijse: 'Voor ons is enkel de energievraag belangrijk: is er voldoende elektriciteitsvoorziening binnen de transformatoren, capaciteit via noodgeneratoren, worden die getest en onderhouden? Op een verpleegafdeling van het Maastricht UMC+ viel in april 2021 door een stroomstoring de medische apparatuur uit, waaronder een zogeheten Optiflow waarmee extra zuurstof wordt toegediend. Dat is heel ernstig: uiteindelijk zijn er twee patiënten overleden. Een ziekenhuis moet sowieso in de gaten houden wat het primair energieverbruik is, boven 0,1 Petajoule (PJ) is een energieplan verplicht. Een essentiële bijlage bij de aanvraag voor de omgevingsvergunning."

BESTAAT ER EEN DIGITAAL PLATFORM OF EEN DASHBOARD VOOR HET BEHEER VAN DE KEURINGEN EN PLAATSBEZOEKEN?

Yvan Brijse: 'Samen met Sint-Andriesziekenhuis overlopen we de manieren om aan document sharing te

doen, maar er staat nog geen systeem op punt. Met de andere ziekenhuizen bestaat dat ook nog niet. Voor interne ICT-afdelingen is veiligheid natuurlijk van groot belang en delen met externen ligt gevoelig."

WAT ZIJN DE AANDACHTSPUNTEN VOOR EEN TOEKOMSTGERICHT MILIEU EN OMGEVINGSBELEID?

Yvan Brijse: 'De problematiek van de ziekenhuizen zit hem vooral rond het mobiliteitsvraagstuk. Omgevingsfactoren zijn belangrijke aandachtspunten zoals de watertoets: een vergunningverlenende overheid moet vooraf met een watertoets nagaan of de geplande werken schade toebrengen aan het watersysteem. Er is ook de voortoets - in de belangstelling sinds het vonnis over stikstofuitstoot van een kippenkwekerij. Stookinstallaties kunnen stikstof verspreiden. Ik denk aan het concrete geval met een vergunningsdossier voor AZ Groeninge. Net vóór het indienen van de aanvraag heeft de gewestelijke omgevingsambtenaar ons gewezen op de noodzaak om alsnog de voortoets aan het dossier toe te voegen. Hierdoor werd het dossier iets later ingediend dan gepland."

BIJKOMENDE INFORMATIE OP

[omgeving.vlaanderen.be/
milieucoordinator-in-het-bedrijf](https://omgeving.vlaanderen.be/milieucoordinator-in-het-bedrijf)

CASE: TECHNISCHE- EN PREVENTIEDIENST SINT-ANDRIESZIEKENHUIS

"De operationele en administratieve voorbereiding is gewaarborgd"

Het Tieltse Sint-Andriesziekenhuis, een middelgrote, Klasse 1 ingedeelde zorgorganisatie, doet voor omgevings- en gerelateerde materie een beroep op Wiels BV. Zorg & Techniek vroeg Laurens Aernout (Technische- en Preventiedienst, medewerker voor milieu en ADR) naar de verschillende aspecten van de samenwerking.

'Om de drie maanden komt de milieucoördinator langs voor een rondgang en de administratie. Daarna wordt er een actiekaart opgemaakt met daarop alle actiepunten. Op basis van het advies werken we telkens vlot alle punten weg", steekt Laurens Aernout van wal. 'Topics die de revue passeren zijn milieu, afvalbeleid, keuringen, administratie... De laatste actiepunten gingen bijvoorbeeld over een aanpassing van drie nieuwe afvalstromen. Ook PMD+ moet sinds april opgehaald worden door de bedrijven. Op het vlak van wettelijke keuringen moeten we een lijst doorsturen. Welke keuringen zijn er gebeurd, wat is het resultaat en welke aanbevelingen zijn er?'

WAT KUNNEN DIE KEURINGEN ALLEMAAL OMVATTEN BIJ SINT-ANDRIESZIEKENHUIS?

Laurens Aernout: 'We hebben een lijst opgemaakt van alle essentiële nutsvoorzieningen die gekeurd moeten worden in het kader van onze JCI-accreditatie. Die lijst met te keuren voorzieningen en infrastructuur omvat een tweehonderdtal punten, zoals hefplatforms, hangbruggen, liften maar ook PBM's en elektriciteit - denk aan hoogspanningscabine, laagspanning, hoogspanningsboxen voor de scanners op radiologie... Dan zijn er ook de driemaandelijke inspecties (safety tests), het jaarlijks onderhoud en de maandelijkse testen zoals een offloadtest van de noodgroep. De noodverlichting hebben we nu geautomatiseerd. Het systeemscant autonoom de batterijen en de lampen en biedt een overzicht van de gebreken. De controle op de gassen gebeurt voor het aardgas via gaswaarnemingsdetectoren. Een keer om de drie jaar worden ook de medische gassen gekeurd op lekken in de leiding. En een keer om de tien jaar de persluchtcompressoren.'

'De keuring van de branddetectie-installatie is uiteraard ook belangrijk. Elk jaar controleren we twintig procent van de detectoren om zo om de vijf jaar aan de wettelijk voorgeschreven keuringstermijn te voldoen. Ook de blusinstallaties van de keukens worden gekeurd. En na de reiniging van de luchtgroepen van het OK en IZ doen we een deeltjesmeting om te checken of we voldoen aan de ISO-milieunorm 14001. Verder zijn er ook nog de keuringen van rookkoepels, debiet brandpomp, muurhaspels, dieseltanks, medische toestellen, stoomgeneratoren...'

Laurens Aernout

Preventiedienst Sint-Andriesziekenhuis

Gebeuren er nog meer keuringen door externe partijen? Laurens Aernout: 'Emissiemetingen gebeuren door een onafhankelijk bureau. Een erkende staalnemer controleert het zwembad om de zes maanden. De bliksemveiligheid laten we jaarlijks keuren. En we keuren ook de wasmachines (centrifugetest). Om de drie à vier jaar is er de warmte en koude-audit. Ook die documenten vraagt de milieucoördinator op.'

OMGEVINGSVERGUNNING OOK NODIG BIJ WIJZIGING RECHTSPERSOON OF VERBOUWINGEN

Sint-Andriesziekenhuis maakte tijdens het tweede kwartaal van 2021 een inventaris op van alle aanwezige toestellen en gevaarlijke producten, omdat de omgevingsvergunning moet vernieuwd worden wegens de opsplitsing tussen het ziekenhuis en het aanpalende WZC.

‘Het Sint-Andriesziekenhuis bestond tot voor kort uit een ziekenhuis en een woonzorgcentrum. Na de splitsing in twee afzonderlijke vzw’s bleef er één overkoepelende technische dienst. Omdat het WZC een vernieuwbouw plant, worden beide entiteiten gesplitst. Ook op het gebied van de omgevingsvergunningen.’

Ook voor de uitbreiding van het hoofdgebouw van Sint-Andriesziekenhuis met een extra verdieping was er een nieuwe omgevingsvergunning nodig. ‘Met de zesde verdieping die erbij komt – enkel nieuwe ziekenhuiskamers – verandert de milieuklasse niet’, klinkt het. ‘Maar omdat de vroegere bouwvergunning en milieuvergunning nu gekoppeld zijn in de omgevingsvergunning, moest voor de bouw ook het milieuaspect bekeken worden. Deze administratie werd door de architect verzorgd samen met onze externe milieuoördinator.’

NEEMT DE MILIEUCOÖRDINATOR DE KEURINGEN OP ZICH DIE NIET DOOR EEN EXTERNE PARTNER VERZORGD WORDEN?

Laurens Aernout: ‘Nee, die voeren we zelf uit. Onze milieupartners staan in voor het verslag en volgt het administratieve luik op. Algemeen bestaat dat naast de inspectie en het verslag ook uit opvolging van de milieu-, stedenbouw- en omgevingsvergunning, de opvolging van de omgevingsimpact (milieuzorgsysteem, keuring, afvalwater grondwater, afvalstoffen, bodem, geluid, gevaarlijke stoffen) en energie, water en grondstoffen en verpakkingen. Onze partner verzorgt ook kwartaalverslagen en jaarverslag, afhandeling van heffingen op afvalwater en grond, handhaving, milieu gerelateerde veiligheid en nieuwe wetgeving. Zo weten wij altijd welke evolutie er is op het vlak van alle domeinen waarmee we bezig zijn.’

OP WELKE MANIER ADVISEERT DE MILIEUCOÖRDINATOR OP HET VLAK VAN KOELMIDDELENBEHEER?

Laurens Aernout: ‘De koelunits worden op contractuele basis gecontroleerd door een externe keurder, op onderhoud en lekken via een lekttest. Sint-Andriesziekenhuis beschikt over koelmachines voor de koeling van het gebouw en over lokale koelgroepen, diepvriescellen en split units voor lokalen die niet gekoppeld zijn aan de algemene koeling.

Alle machines hebben een onderhoudscontract en hebben een eigen digitaal logboek inclusief de inspectierapporten. We passen onze werking en het beheer op dat vlak aan aan de vraag van onze milieuoördinator.’

‘Recyclage en terugwinnen van koelmiddelen is daarbij ook een aandachtspunt. We hebben onlangs een interventie moeten doen op een installatie wegens een lek. Daarbij werden koelmiddelen opgevangen en vervangen waarvoor we ook (milieu)gecertificeerd werden.’

VOLDOET DE SAMENWERKING MET DE MILIEUCOÖRDINATOR VOOR JULIE ALS TECHNISCHE DIENST OP HET VLAK VAN ADMINISTRatieve EN OPERATIONELE ONDERSTEUNING?

Laurens Aernout: ‘Voor mij beantwoordt de samenwerking aan onze noden. De operationele en administratieve voorbereiding is gewaarborgd. We zijn altijd op de hoogte van de wetgeving of noodzakelijke technische aanpassingen. Wij als preventiedienst nemen enkel de uitvoering op ons. Dat levert tijdswinst op. Ik zie geen nadelen om expertise rond omgeving of milieu uit te besteden. Onze partner werkt heel proactief. Zelf moeten we wel nog de nodige documenten indienen in het omgevingsloket. Hoewel we een vzw zijn, moet dat toch gebeuren op basis van een persoonlijk paspoort, in dit geval dat van ons afdelingshoofd van de technische dienst.’

KOELMIDDELENBEHEER

“Rendabel koelmiddelenbeheer vereist product- maar ook marktkennis”

Onder invloed van EU-wetgeving (F-gassen verordening) is er een beleid om koelmiddelen met een hoog Global Warming Potentieel (GWP) stelselmatig af te bouwen. Sinds 1 januari 2020 zijn een aantal koelmiddelen met een hoog GWP verboden. Omdat een nieuwe koelinstallatie een zware investering kan zijn, is tijdig werk maken van energiezuinige installaties (installaties zijn ook onderhevig aan een energetische keuring) met milieuvriendelijke/ natuurlijke koelgassen de boodschap.

Milieucoördinator Erik Willems (IBEVE): ‘Oude koelinstallaties, die veelal schadelijke (synthetische) koelgassen bevatten en een hoog energieverbruik hebben, zullen stelselmatig uitgefaseerd worden. Afgetapt koelgas uit oude installaties wordt geregenereerd. Wanneer een installatie met een koudemiddel zoals R404A een defect had waarbij koelgas ontsnapte en bijgevolg aangevuld moest worden, dan moet dit gas aangekocht worden op de geregenereerde koelgassenmarkt. Die draait op vraag en aanbod. Uiteraard wordt dit koelgas steeds schaarser en dus duurder. Gevolg: de exploitant zal sowieso kiezen voor een nieuwe energiezuinige installatie met een milieuvriendelijk koelgas. Tot 2030 zijn geregenereerde koelmiddelen nog toegestaan.’

HOE KUNNEN ZIEKENHUIZEN INSPELEN OP DE VERSCHUIVING NAAR MILIEUVRIENDELIJKE KOELGASSEN?

‘Ziekenhuizen hebben een groot vermogen aan koeling nodig, het is dus belangrijk dat ze anticiperen op deze veranderende markt. Voor sommige toepassingen zijn er nog geen ideale alternatieven. Warmtepompen en BEO-velden met nachtkoeling zijn een goed alternatief: daardoor is er sowieso minder behoefte aan koelinstallaties.’

‘Nieuwere natuurlijke koelgassen (propaan, ammoniak, CO₂), worden vaak gebruikt in splitinstallaties in combinatie

met een brandbaar of gevaarlijk gas. Er is minder milieupact van de installaties maar het veiligheidsaspect wordt extra belangrijk. Er is volop onderzoek naar veilige en milieuvriendelijke alternatieven en combinaties.’

GEBEURT KOELMIDDELENBEHEER DOORGAANS INTERN IN DE ZIEKENHUIZEN?

Erik Willems: ‘De koelinstallaties zijn gebonden aan onderhoud en keuringen door een erkend koeltechnisch bedrijf: lektesten, energetische keuring, comfortkoeling, logboek .... Elke installatie moet een eigen logboek bijhouden met een overzicht van uitgevoerde herstellingen, lek- en druktesten, geregistreerde lekverliezen, afgetapt en bijgevoerd koelgas. Bij 100% lekverlies moet de milieutoezichthouder op de hoogte gebracht worden en de installatie buiten gebruik gesteld. We raden ziekenhuizen aan om het logboek elektronisch te laten beheren via een dataplatform (in overleg met het koeltechnisch bedrijf). Verder maken wij een milieukalender op waarin alle verplichtingen en data rond keuringen zijn opgenomen. Het dagelijkse beheer daarvan gebeurt dan meer geautomatiseerd binnen het ziekenhuis.’

“Omgevingsvergunningsbesluit: basis voor rechtszekerheid voor de exploitant”

De vervlechting van milieu- en bouwvergunning in de omgevingsvergunning in 2017 was een grote verandering én een stap vooruit, zegt milieucoördinator Erik Willems (IBEVE).

‘Het doel was administratieve vereenvoudiging bij de aanvraag/procedures’, zegt Willems. ‘Voordien werden bouw- en milieuaanvraag apart ingediend (twee procedures), wat vaak tot vertragingen en rechtzettingen leidde. Nu gebeurt dit via één aanvraag, één procedure en één vergunningverlenende overheid. Zeker voor grote projecten een verbetering. Door de omgevingsvergunning worden architecten en milieucoördinatoren ook verplicht tot nauwere samenwerking, wat leidt tot eenduidig opgemaakte dossiers. Eén procedure en één traject bieden de exploitant ook meer rechtszekerheid.’

‘ADMINISTRATIEVE LUS’ VERMIJDT COMPLETE NIEUWE AANVRAAG

‘Milieucoördinatoren worden nu ook vroeger betrokken bij een dossier voor de opmaak van de milieuvergunning. Zo kunnen we op tijd wijzen op de verplichtingen (zoals afstandsregels voor bepaalde IIOA (Ingedeelde Inrichting Of Activiteiten, nvdr). In het Omgevingsvergunningsbesluit is ook de ‘administratieve lus’ voorzien. In bepaalde gevallen kan hiervan gebruik worden gemaakt om tijdens de aanvraagprocedure nog aanvullingen of wijzigingen toe te voegen aan het dossier zonder dat het hele aanvraagdossier terug naar af moet. Nadeel van de omgevingsvergunning? Zeker bij grote projecten zoals ziekenhuizen waar heel wat technieken komen kijken, zijn tijdens de voorbereidingen en de aanvraag nog niet alle technieken bekend (vermogens, hoeveelheden, volumes, ...) zijn. Die worden vaak pas gedetailleerd als de omgevingsvergunningsaanvraag al lopende is. Hiervoor voorzien wij dan ook een mogelijke rechtzetting achteraf.’

SLECHT WERKENDE SYSTEMEN BRENGEN DRINKWATERHYGIËNE IN GEVAAR.

Feit: hernieuwbare energiebronnen beschermen het milieu, maar halen niet de temperaturen die nodig zijn om de drinkwaterhygiëne te garanderen.

Innovatieve oplossingen om de drinkwaterkwaliteit te verzekeren, vindt u op viega.be/drinkwater

viega

**Top
Jobs**
in de zorg

Topjobsindezorg.be

EEN GLOEDNIEUW JOBPLATFORM

Powered by

**ZORG
MAGAZINE**
HEET VERBLAD VOOR LEIDENDE VERZORGERS IN DE ZORG

TOPJOBSINDEZORG.BE IS EEN JOBSITE WAAR ZORGWERKGEVERS
EN SOLLICITANTEN MET ELKAAR GEMATCHT WORDEN

Meer info:
sales@zorgmagazine.be

Zorgcongres 2021

BACK ON TRACK!

Je zorgorganisatie terug op de rails na COVID-19

Total experience

CONTENT - NETWORK - CULTURE - FOOD&DRINKS

Exclusief voor
100 leidinggevenden
in de zorgsector

21/10/2021 - 22/10/2021

Le Sanglier, Durbuy

Powered by

INSCHRIJVEN? WWW.ZORGCONGRES.BE

Budgettair giswerk vermijden door de juiste data in kaart te brengen

De exploitatie van een gebouw vormt vanaf de oplevering een belangrijke kostenpost. Uitgaven zijn vooral vervangingsinvesteringen, optimalisaties rond comfort, energiezuinigheid en compliance met de milieueisen, waaronder een geleidelijke overgang naar CO2 neutraliteit. Voor een efficiënt investerings- en kostenbeheer is een allround data based technisch management van de exploitatie nodig.

Zeker in de zorgsector is een decennialange exploitatie van een gebouw gelijk aan een permanente werf. Er is het onderhoud, er zijn de aanpassingen in functie van de veranderende bestemming van gebouw en afdelingen en er zijn de optimalisaties. 'Je kan het uitdrukken met een cijfer', zegt Operations Director bij ingenieursbureau Ingenium Geert Verhelst. '100 is het kwaliteitsniveau waarop een gebouw opgeleverd wordt. Als je niets doet, zal dat cijfer snel zakken door slijtage, derogaties ... Zelfs regelmatig onderhoud en optimalisaties leiden tot een zaagtandpatroon: 100-80-95-75-90 enzovoort, waarbij het topcijfer blijft zakken. Om de zoveel jaar moet er een grondige opfrissing met onder meer energetische maatregelen gebeuren om het kwaliteitspeil te herstellen.'

DASHBOARD EN RAAMCONTRACTEN

Opvolging en beheer, onderhoud, aanpassingen, studies en investeringsplannen zijn dus nodig voor een succesvolle exploitatie. Geert Verhelst: 'Ons aanbod daarin is gebaseerd op een aantal pijlers. De eerste is een dashboard exploitatie. Het onderhoud en het technisch beheer van het gebouw, comfort, veiligheid, rendement van de technieken kunnen we monitoren en aan de hand van overzichtelijke dashboards de klant een instrument bieden voor verdere actie. Data uit het GBS zal daarin gebruikt worden, zoals het comfortniveau. Daarbij kunnen we tonen of alles voldoet aan de vereisten. Het dashboard kan dat per afdeling weergeven. Het algemene overkoepelende dashboard biedt inzicht in het onderhoud en het comfort

van het gebouw. Kleurcodes groen tot rood geven via het dashboard de actuele staat aan.'

Ten tweede zijn raamcontracten voor de exploitatie een pijler van de dienstverlening van Ingenium. 'Een raamcontract moet juridisch waterdicht zijn en juist geformuleerd', benadrukt Geert Verhelst. 'Er zijn verschillende types. Enerzijds zijn er raamcontracten voor onderhoud, gaande van zuivere onderhoudscontracten tot onderhouds- en energieprestatiecontracten. Daarnaast evolueert een ziekenhuis ook voortdurend. Twee afdelingen worden samengevoegd, een deel van een vleugel krijgt een andere bestemming door een verandering van het wettelijk toegelaten aantal ligdagen... Voor kleinere werken kan iedere keer een opdracht uitgeschreven worden, maar dat is tijdrovend door de wet op de overheidsopdrachten. Een raamcontract met vaste prijsafspraken is dan veel efficiënter. Raamcontracten worden vooral bepaald op basis van de noden van de komende jaren, mét de nodige marge om verrassingen te voorkomen.'

DIGITAAL DATABEHEER MET LINK NAAR BIM

Via strategisch beheer is een overzicht van de nodige en beschikbare info mogelijk zoals as-built informatie, officiële documenten ... Een efficiënt beheer van de exploitatie van gebouwen kan daarbij niet anders dan volledig gedigitaliseerd zijn. Projectmanager Niels Vercaemst ontwikkelde voor Ingenium twee vormen van digitale dienstverlening voor de exploitatie van de gebouwen. Enerzijds de digitale kluis, anderzijds en een app met augmented reality die een laag legt over de realiteit waardoor visueel gebouwenbeheer mogelijk wordt. 'Het beheer van gebouwen in uitbating gebeurt geautomatiseerd op basis van een digitale kluis voor informatiebeheer', legt Vercaemst uit. 'Veel gebouwenbeheerders worstelen met hun documentbeheer. Ordenen, delen, wettelijk verplicht bijhouden van technische plannen, keuringen, contracten... Bij de meerderheid van onze klanten is daar geen goed

systeem voor dat toegankelijk is voor de hele organisatie. De digitale kluis maakt het beheer van as-built dossiers gemakkelijker. Plannen, BIM-modellen, technische fiches, contracten, keuringen en andere relevante informatie over het patrimonium worden op een cloud based centraal webplatform opgeslagen. Anderzijds merken we dat in de zorgsector veel ziekenhuizen die continu verbouwen moeite hebben met BIM-software.”

Maar BIM is juist heel bruikbaar voor parametrische info van een gebouw en dus ook voor de exploitatie. ‘Ook BIM-modellen analyseren en de voordelen van de data uit het model meenemen, kan met de digitale kluis, zonder gespecialiseerde BIM-software te moeten aankopen”, vervolgt Vercaemst. ‘Daarnaast ontwikkelden we de BIMvisible app die BIM-modellen op ware grootte visualiseert via Augmented Reality, gewoon via een smartphone. Die info wordt in de app gecentraliseerd en is makkelijk raadpleegbaar. BIMvisible kan in gebouwen comfort- en technische problemen snel en efficiënt oplossen. Doordat ook actuele en historische sensorinformatie uit het gebouwbeheersysteem in real time op de juiste locatie via de app wordt weergegeven, kunnen comfort- en andere technische problemen meteen worden opgelost. Je krijgt een veel beter inzicht in de installatie.”

MEERJARENINVESTERINGSPLAN

Geert Verhelst: ‘Nog een luik van de strategische beheertool is een overzicht van de nodige investeringen en daaruit voortvloeiende to-do's. Dat gebeurt door studies op dat gebouw los te laten zoals de conditiestaatmeting conform NEN 2767, een van oorsprong Nederlandse normering voor de conditiebepaling van bouw- en installatiedelen, waarmee op een genormaliseerde manier in kaart gebracht wordt in welke staat het gebouw verkeert. Daarop bepaal je de nodige investeringen op het vlak van structuur en technieken. De strategische beheerstool is gekoppeld aan andere tools die linken naar een energieaudit of safety & security, haalbaarheidsstudie, onderzoek naar optimalisatie... zodat altijd de nieuwste, duurzaamste en meeste rendabele oplossing wordt voorgesteld wanneer

er technieken vervangen moeten worden. Optimalisatie is essentieel voor een efficiënte technische exploitatie.”

‘Het totaalbeeld van de verschillende deelstudies wordt in één overzichtelijke tabel samengebracht. Daarin wordt op basis van de zes niveaus die in de Nederlandse norm staan, de beoordeling en de budgetraming voor de investeringen van de komende jaren gemaakt. Goed voor een jaarlijkse budgetraming waarmee een organisatie rekening kan houden en investeringen plannen. Daardoor worden extra vervangingsinvesteringen mogelijk zonder de begroting te overschrijden. We brengen de precieze investeringen in kaart die nodig zijn om het gebouw up-to-date te houden, waardoor budgettaire giswerk vermeden wordt. De rode draad is eenvoud brengen in complexiteit.”

UITBESTEDEN VOOR VEREENVOUDIGING

Ook in de zorgsector wordt exploitatie vaker uitbesteed. Geert Verhelst: ‘We zien dat er meer en meer aandacht gaat naar extern uitbesteden in heel wat domeinen, zeker voor onderhoud. Je kan geen specialist zijn in het onderhoud van een bepaald type ketel als je dat maar één keer per jaar moet doen. Het aandeel eigen diensten die alles uitvoeren neemt inderdaad af. De investering van mensen en middelen is veel te groot. Koeling is een pijler geworden voor zorginstellingen. Energie en klimaatdoelstellingen zijn gekoppeld. In de ziekenhuizen is er nog geen algemene trend naar klimaatneutraliteit, maar dat komt zeker op hen af.”

Niels Vercaemst: ‘Ziekenhuizen bieden door hun specifieke eigenschappen (permanente koudevraag, continue bezetting ...) heel wat opportuniteiten om de CO₂-uitstoot te beperken via warmtepompen en koeling. Er is veel meer aandacht voor comfort van patiënten en bewoners. Tijdens covid werd ook ventilatie een hot topic. Tegelijk moeten verouderde koelmachines eruit, duurzaamheid komt op het voorplan. Via een overzichtelijk, gedigitaliseerd strategisch beheer op maat, conform de wetgeving én de begeleiding door experts, kan Facility of de technische dienst daarin veel beter het overzicht bewaren.”

"Raamcontracten met externe partners blijven aanvullen met in-house expertise"

De Brugse welzijnsvereniging Mintus is een voortrekker in datagebaseerd gebouwenbeheer. Maar wat wordt uitbesteed aan welke partners? En volstaat 'uitbesteden' voor een 360° efficiënte en kostenefficiënte exploitatie? Projectleiders Technieken William De Beuckelaere en Tony De Meulenaere en Ann Vandycke, hoofd van de technische dienst, lichten toe. "Wat je zelf ontwikkelt en in de hand hebt, kan je beter laten aansluiten op je eigen noden".

Ann Vandycke: 'Ook Mintus heeft voor een stuk de eigen technische werking afgebouwd en vervangen door raamcontracten met externe partners. Voor technische exploitatie is er veel gespecialiseerde kennis nodig is. Toch blijven eigen medewerkers van ons technisch atelier hard nodig, want zelfs een breed raamcontract omvat niet alle aspecten van onderhoud of beheer. Soms is het ook niet duidelijk wat de oorzaak of de locatie is van een storing. Dan is er intern iemand nodig die vertrouwd is met de voorziening en de zorg, die analyses kan maken en interventietechniekers kan begeleiden.'

William De Beuckelaere: 'Mintus gebruikt onder meer de gebouwbeheersystemen (GBS) van Schneider Electric en Priva voor energiewinst en comfort. Zo kunnen we remote analyses uitvoeren van werking, comfort en energieprestaties. We registreren op alle locaties ook de bedrijfsuren van de installaties, temperatuur, verbruik ... Met die data brengen we de investeringsnaden in kaart.'

Ann Vandycke: 'Ook de feedback van onze onderhoudspartners vormt mee de basis voor de meerjarenplanning. Die loopt bij ons als openbare dienst voor zes jaar, de duur van een legislatuur. Voor alle locaties hebben we raamcontracten met VINCI en Six voor het wettelijk vereiste preventief en curatief onderhoud. Op onze vastgoedbeheersoftware Planon worden ook de onderhoudsopdrachten mee ingepland. Van elke interventie zijn we in real time op de hoogte. Er worden rapporten en metingen aan gekoppeld, waardoor we kort op de bal kunnen spelen.'

Tony De Meulenaere: 'De inventaris van de onderhoudspartners omvat alle technische toestellen per zorgvoorziening. Waar we naartoe willen is: meldingen

op Planon koppelen aan specifieke toestellen, zoals de warmtepomp. Daarin zal BIM, dat we nu voor het eerst ook gaan gebruiken voor de exploitatie, ook een grote verbetering betekenen voor de meerjarenplanning (zie ook het artikel zorgmagazine.be/bim-als-leerproces-waarin-alle-bouw-en-facility-partners-elkaar-moeten-vinden).

Ann Vandycke
Hoofd Technische dienst Mintus

Ann Vandycke: 'Niet alleen voor het onderhoud, maar voor de integrale werking van Mintus is het beter dat de planning zichtbaar is voor al onze gebruikers. Maar dat is een leerproces op de werkvloer: een telefoontje is vaak nog steeds sneller gepleegd dan online data raadplegen. Ons eigen atelier is overgeschakeld op digitale werkbonden waarmee de medewerker op een tablet de opdracht ontvangt en de status van de interventie kan opgeven. Die gegevens zijn consulteerbaar voor alle voorzieningen.'

William De Beuckelaere: 'Belangrijk is dat we met data koppelen en visualiseren altijd verder willen. We werken nog aan het fundament, want Mintus zit volop in een transitie om op basis van sensortechnieken alle processen zo ver mogelijk doorgedreven te automatiseren en autonoom te maken.'

Verminder het energieverbruik van uw ziekenhuis met tot wel 45%

Dat is niet haalbaar zegt u? Meerdere Belgische ziekenhuizen zijn hier wel al in geslaagd. Hun geheime wapen? Het EPC of energieprestatiecontract. Dit contract vermindert niet alleen uw energieverbruik en uw kosten, maar verkleint ook uw ecologische voetafdruk.

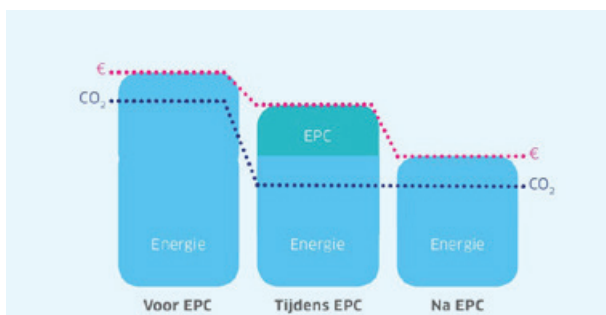
In de medische sector verbruiken de geavanceerde technologieën en technische installaties steeds meer energie. **Duurzaamheid en energie-efficiëntie** vormen dan ook meer dan ooit een uitdaging. En dat zowel voor bestaande installaties als voor nieuwe infrastructuur. U kunt hier uiteraard een antwoord op bieden door bijvoorbeeld elektrische en klimaatoplossingen in te zetten. Maar daarnaast kunt u ook vertrouwen op een **eenvoudige oplossing** die u geld zal besparen: het **energieprestatiecontract (EPC)**.

WAT IS EEN EPC?

Concreet omvat een EPC de **uitvoering van verschillende maatregelen** op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, met een **contractuele garantie** dat de verwachte energiebesparingen zullen worden bereikt en gehandhaafd gedurende de looptijd van het contract (gemiddeld tussen 10 en 15 jaar).

Gemiddeld kan met een EPC tussen **15 en 45% op de energiekosten worden bespaard**, wat neerkomt op enkele honderdduizenden euro's. s. Om nog maar te zwijgen over de ecologische voetafdruk!

In het Onze-Lieve-Vrouweziekenhuis van Aalst bijvoorbeeld daalden de verwarmingskosten met 10% en de CO₂-uitstoot met 710 ton per jaar dankzij het EPC. In het CHR van Namen wordt sinds 2019 ongeveer **300.000 € per jaar bespaard**.

IN VIER STAPPEN NAAR ENERGIE-EFFICIËNTIE

Het EPC is een overeenkomst waarbij u het energiebeheer van uw gebouwen volledig uitbesteedt aan EQUANS: vanaf de voorstudie tot en met de implementatie, het onderhoud en de opvolging van uw verbruik.

1. Energieaudit

EQUANS neemt uw energieverbruik en infrastructuur grondig onder de loep en presenteert z'n bevindingen in een rapport. We berekenen hoeveel energie u kunt besparen en lijsten op welke maatregelen nodig zijn om de besparing te realiseren.

2. Resultaatsverbintenis

Het vooropgestelde energieverbruik wordt de basis voor het **bonus-malus-principe**. Halen we de doelstelling niet, dan betalen we u het verschil terug. Boeken we betere resultaten, dan delen we de winst.

3. Implementatie

We zorgen ervoor dat alle **afgesproken besparingsmaatregelen** geïmplementeerd worden. EQUANS staat in voor de aanpassing van uw installaties en voert alle nodige werkzaamheden uit.

4. Monitoring en onderhoud

EQUANS onderhoudt uw installaties en monitort uw energieverbruik gedurende de looptijd van het EPC. **Op jaarlijkse basis** berekenen ze in hoeverre de vooropgestelde resultaten behaald worden en bespreken ze samen met u de mogelijke aanpassingen voor verbeteringen.

Ontdek het potentieel van het EPC!
Contacteer ons en ontvang een offerte op maat
aangepast aan de behoeften van uw instelling

EPC@ENGIE.COM
EQUANS.BE

Terra wil energiebesparing in de zorgsector faciliteren

Om de vooropgestelde klimaatdoelstellingen van 2030 en bij uitbreiding 2050 te halen, is een goed energiebeheer noodzakelijk. Met het online platform Terra, dat sinds 3 jaar operationeel is en energiedata en patrimoniumgegevens samenbrengt, wil de overheid in het kader van Vlaanderen Radicaal Digitaal en de klimaatengagementen, zorgorganisaties helpen energiebesparende maatregelen te nemen. Via het platform kan je als zorgvoorziening een energiescan laten uitvoeren, klimaatsubsidies aanvragen, gedetecteerde maatregelen plannen en zo je energieverbruik drastisch verminderen.

CENTRAAL SYSTEEM

Innovatief is dat Terra verschillende databanken binnen Vlaanderen verbindt. Onder meer de Vastgoedbank van het Facilitair Bedrijf, het Gebouwenregister en verbruiksgegevens van de netbeheerder. Daarbij wordt binnenkort zelfs artificiële intelligentie ingezet. Terra legt dus linken die er voordien niet waren. Meten is weten, zegt men. Wel, via Terra is dat eindelijk het geval. Het levert een schat aan informatie op waar iedereen bij gebaat is. Organisaties die meerdere gebouwen tellen kunnen makkelijk vergelijken en komen op die manier te weten waar de pijnpunten liggen. Bovendien ontdek je via Terra ook voor welke maatregelen je welke subsidie kan aanvragen. Stijn Turcksin, klantenverantwoordelijke bij het Vlaams Energiebedrijf (VEB): 'Het systeem in Terra ontzorgt zorgorganisaties net omdat alles gecentraliseerd is. Op basis van energiebesparende maatregelen uit de energiescan kunnen ze ook meteen klimaatsubsidies via VIPA aanvragen. In een ideaal scenario komen daar nog andere subsidielijnen bij. Alles is aan elkaar gelinkt en dat maakt het een unieke tool.'

Die mening is ook Peter Raeymaekers van Zorgnet-Icuro toegegaan. 'Met Terra kunnen we ons zelfs in Europa uniek positioneren. Ik heb het in andere landen nog niet gezien. Maar het is nodig, we moeten ook met de zorgsector onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Toen de klimaatengagementen in 2016 werden afgesloten,

engageerden wij ons als sector om een equivalente inspanning te leveren aan diegene die ons financiert, met name de overheid. Daarbij hoort een jaarlijkse CO₂-afname van 2,09 % en de belofte om structureel met de materie bezig te zijn, waaronder het aanduiden van een klimaatverantwoordelijke, iemand die een klimaatvisieplan opmaakt en bewustzijn creëert.'

Peter Raeymaekers

Zorgnet-Icuro

© Peter De Schryver

'Hoewel er binnen de zorgsector aanzienlijke verschillen zijn, zien we wel een significant verschil met andere sectoren. Nergens leiden de genomen maatregelen tot een grotere CO₂-reductie dan bij ons. Duurzaamheid staat ook hoog op de agenda. Met SustaCare ontwikkelden wij

zelfs een tool die directies en raden van bestuur hiervoor een vast kader biedt. Die baseerden we op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.”

GOED BEGELEIDEN

Terra neemt zorgorganisaties bij de hand en begeleidt hen bij het traject. Daarin is het echt een uniek totaalsysteem. Eerst wordt de actuele situatie van de organisatie volledig in kaart gebracht door een energiescan, vervolgens worden daar klimaatsubsidies aan verbonden. Voor die energiescan wordt een studiebureau ingeschakeld die ter plaatse gaat en de berekeningen uitvoert. Vervolgens nodigen zij de organisatie uit voor een feedbackgesprek.

Stijn Turcksin: ‘Daar is altijd iemand van het VEB bij om de vaak technische input te vertalen in mensentaal. Dit gesprek alleen al is voor de organisatie razend interessant en efficiënt. Op die korte tijd krijgen ze immers een duidelijk overzicht van het energetisch potentieel van hun patrimonium. Daaruit rollen heel concreet de verschillende maatregelen die ze kunnen nemen en dan is het aan de organisatie zelf om te beslissen welke ze willen doorvoeren. De klimaatsubsidie kunnen ze meteen via het platform aanvragen. Als ze dat willen, kunnen ze het VEB ook inschakelen voor de uitvoering, want wij hebben een raamovereenkomst voor alles wat gebouwschil, technieken of hernieuwbare energie betreft. Maar ze zijn ook volledig vrij om zelf die aanbesteding te doen als ze de tijd en expertise in huis hebben. Ook voor de Vlaamse overheid is de informatie uit Terra interessant. De huidige staat van het patrimonium, maar ook de besparingsmogelijkheden en zelfs de benodigde budgetten voor renovatie, al deze info is terug te vinden op het platform. Terra werkt dus in beide richtingen.”

MAATREGELEN FINANCIEREN MET ENERGIEBESPARING

Er is uiteraard een verschil tussen maatregelen met een terugverdientijd tot vijf jaar en die met een terugverdientijd tot 45 jaar. Van die eerste weet de organisatie vaak zelf al dat ze die moeten nemen. In dat geval gaat het niet zelden om kleine ingrepen zoals verouderde halogeenspotsjes of gloeilampen, of het isoleren van stookplaatsleidingen. Waar organisaties dergelijke maatregelen doorgaans uitstellen, worden ze nu verplicht om deze uit te voeren. Voor de grotere projecten met een terugverdientijd boven 5 jaar, kunnen ze een beroep doen op de klimaatsubsidies die instaan voor maximaal 60 % van de totale investeringskost. De overige 40 % moet een voorziening natuurlijk zelf

Stijn Turcksin

*Klantenverantwoordelijke
Vlaams Energiebedrijf (VEB)*

voorzien. Kleinere organisaties met weinig budget zouden daardoor mogelijk op voorhand al kunnen afhaken.

Stijn Turcksin: ‘Dat zou inderdaad heel jammer zijn en onnodig. Vaak kunnen ze het resterende budget zelfs uitwinnen met de verworven energiebesparing. Want in Terra visualiseren we niet alleen de investering maar ook de besparingen. Zo kunnen de voorzieningen duidelijk in cijfers en grafieken zien dat een bepaalde investering toch snel wordt terugverdiend en al gauw meer geld opbrengt dan de investeringskost. Deze grafieken visualiseren ook de klimaatdoelstellingen, zodat organisaties zelfs kunnen zien of hun investeringen volstaan om die te behalen. Zo kunnen ze een echte langetermijnplanning opmaken voor investeringen en energiebesparingen, een win-winsituatie voor iedereen.”

‘Het resultaat? Organisaties besparen, hebben een

gebouw met een enorme comfortwinst en Vlaanderen krijgt een duurzamer patrimonium dat helpt in de strijd om de klimaatdoelstellingen te halen. Corona heeft mogelijk voor een vertraging gezorgd door het klimaatvraagstuk op het tweede plan te duwen. Maar het zal nooit meer minder urgent worden dan vandaag, dus wachten heeft geen zin. Hoe langer je wacht, hoe steiler de curve van de kostprijs wordt.”

WAT MET NIEUWBOUW?

Je zou denken dat het voor nieuwbouw weinig zin heeft om een energiescan aan te vragen maar dat is geen absolute waarheid. ‘Het begrip nieuwbouw is relatief. Een gebouw van vijf jaar hoort ook onder nieuwbouw maar ging wel tien jaar geleden in aanbesteding. Toen stond ledverlichting nog in zijn kinderschoenen en was het veel te duur. Zonnepanelen bij nieuwbouw werden wel eens naar later uitgesteld wegens een te grote kost op dat moment. We zien in elk geval bij VIPA dat ook recente gebouwen worden gescand en dat daar interessante zaken uitkomen. Hoe nieuwer het gebouw, hoe meer technieken er aanwezig zijn en hoe meer er qua regeling mis kan gaan. Denk maar aan verwarming en koeling die tegelijk werkzaam zijn. Ook bij nieuwbouw zijn er dus interessante besparingsmaatregelen te nemen.”

Peter Raeymaekers: ‘Wat misschien wel beter kan, is een differentiatie tussen gebouwen inzake de CO₂-doelstelling. Vandaag wordt een nieuwbouw beleidsmatig over dezelfde kam geschoren als een oud klooster uit de 16e eeuw en wordt in principe eenzelfde CO₂-besparing verwacht van 2,09% per jaar. Dat is niet realistisch maar die twee bestaan wel naast elkaar. En ik hoop in de toekomst meer centraal beleid te zien. Je kan van dokters en verpleegkundigen immers niet verwachten dat ze tijd en kennis hebben om ook nog eens met alle aspecten van duurzaamheid bezig te zijn. Hoewel er nog veel werk aan de winkel is, geloof ik wel dat we met Terra de juiste weg zijn ingeslagen. Ik neem regelmatig deel aan internationale conferenties en we zijn misschien niet de beste leerling van de klas inzake duurzame ziekenhuizen bouwen maar ik heb nog nergens een regio gezien – misschien met uitzondering van de NHS, al is dat geen overheid – die er op zo’n grote collectieve

Stijn Sysmans

Projectmanager energiedata, VEB

schaal en zo systematisch mee bezig is als wij nu. Dat is hoopgevend.”

TERRA ALS KATALYSATOR

Uiteraard is het de bedoeling met Terra zoveel mogelijk organisaties te bereiken en tot actie aan te zetten. Stijn Sysmans, projectmanager energiedata bij het VEB: ‘Het kan en het moet inderdaad beter. Momenteel zitten we gemiddeld aan 4 à 5 unieke gebruikers per dag. Dat is niet slecht, maar slechts een fractie als we de hele zorgsector in ogenschouw nemen. Toch bekijken we het niet op individuele basis, maar zetten we in op projecten. Met de link naar de VIPA-klimaatsubsidies worden die projecten aantrekkelijk voor de gebruiker. Dat zorgt ervoor dat het platform, dat nu al veel verder staat dan bij de start, relevant is en blijft. Alles staat of valt natuurlijk met de kwaliteit van de data. Vanuit de sector was er nood aan een centraal platform. Door meer en meer functionaliteiten en rapporten te ontwikkelen zullen we Terra in de toekomst nog relevanter maken. Daarvoor kijken we ook naar de overheid. Die heeft destijds budget vrijgemaakt om deze mooie dienstverlening op te zetten. Maar om nog succesvoller te worden, moet er beleid op lange termijn gevoerd worden. Dan kom je vanzelf uit op de noodzaak van voldoende budgetten. Dat we de klimaatdoelstellingen willen halen, daar is iedereen het over eens. Terra is niet te onderschatten als hulpmiddel om dit traject in goede banen te leiden.”

CASE: AMATE VZW

“Het energievraagstuk is maar een deel van het klimaatvraagstuk”

De christelijk geïnspireerde vzw Amate die afstamt van de Zwartzusters telt 6 woonzorgcentra en 5 kinderdagverblijven in de provincie Antwerpen. Stafmedewerker Infrastructuur Wout Van Den Heuvel leidt alle bouwprojecten voor de vzw en na het beter in kaart brengen van hun patrimonium staat dit jaar een eerste nulmeting op het klimaatvisieplan op de agenda. ‘Het klimaatvisieplan is eind vorig jaar op de raad van bestuur goedgekeurd, net als het doorvoeren van de eerste maatregelen die uit Terra naar voor zijn gekomen. In maart 2020 zijn er op tien gebouwen energiescans gebeurd. Wat mij daarbij tegenviel zijn de korte terugverdientijden van de investeringen, dit omwille van de goedkope energie die wij in de zorg aankopen in groep. Dat leverde bij ons dan ook geen enkele maatregel op met een terugverdientijd van maximum vijf jaar. Ze gaan ook uit van een stijging in de energieprijzen bij de berekening van je besparing, maar de laatste vijf jaar is dat niet gebeurd. Wat toch een vertekend beeld geeft.”

‘Maar het niet doen was geen optie, we zijn ervan overtuigd dat een klimaatvisieplan noodzakelijk is en dat we eraan moesten beginnen. Het is beter groots denken en klein starten dan alles tegelijk moeten doen. Dit jaar kozen wij voor de nulmeting, enkele kleine investeringen van Terra die meteen opbrengen en we besloten ook enkele zaken op te nemen in geplande bouwprojecten. Tot slot staat ook de installatie van zonnepanelen dit jaar op de agenda. Daar zijn we iets later mee omdat de laatste vier jaar 50 % van onze daken zijn vernieuwd.”

‘Echte verrassingen kwamen er niet uit de energiescans, al kwamen ze wel met goede ideeën en becijferde voorstellen. Weliswaar op basis van eenheidspreisen, wat maakt dat die raming niet 100 % juist is. Maar het geeft wel een goede richting. Alles verliep heel vlot via Terra, vooral de ontzorging heeft gewerkt.”

‘Als organisatie moet je keuzes maken. Wij hadden gehoopt op een algemene centrale oplossing voor onze verouderde stookplaatsen met hernieuwbare energie maar die kostprijs

Terra is een handig middel op voorwaarde dat je het goed kan plaatsen in het juiste hokje waarvoor je het nodig hebt.

Wout Van Den Heuvel
Amate vzw

voor gebouwen die we over tien jaar toch zullen verlaten, was te hoog en niet rendabel. Vandaar dat we besloten die alsnog eenmaal stuk per stuk te renoveren, uiteindelijk ook los van Terra. Terra is een handig middel op voorwaarde dat je het goed kan plaatsen in het juiste hokje waarvoor je het nodig hebt. Ik hoop dat in de toekomst CO₂-afname soms belangrijker wordt als criterium dan terugverdientijden en dat de subsidies eerlijker verdeeld worden. Nu kan je die enkel krijgen in het kader van minder verbruik van fossiele brandstof en niet voor duurzame ingrepen als relighting en PV-panelen. Er zou ook geld vrijgemaakt moeten worden voor de verwerking van afvalwater uit ziekenhuizen. We moeten afstappen van het verhaal dat het louter een energievraagstuk is. Het is een klimaatvraagstuk dat alles omvat en dat zie je terug zowel in het klimaatvisieplan van VIPA als in SustaCare. Net zoals elke organisatie nu een preventieadviseur heeft, zal iedereen in de toekomst een klimaatcoördinator aan boord hebben. Dat is de weg die we met zijn allen moeten inslaan.”

CASE: AZ SINT-LUCAS BRUGGE

“Je moet niet alleen met de juiste data werken, die moeten ook juist geïnterpreteerd worden.”

Het AZ Sint-Lucas in Brugge is met 422 erkende bedden en 1.346 personeelsleden in 2019 het tweede grootste ziekenhuis van de stad. Directeur infrastructuur en facilitaire diensten Alex Masquelier is al 12 jaar op post en kent het ziekenhuis door en door: ‘Toen ze bij VEB op de proppen kwamen met het initiatief en een energiescan voorstelden, was dat voor mij niet nieuw. 11 jaar geleden nam ik al studie bureau Ingenium onder de arm. Misschien het enige voordeel van met een ouder ziekenhuis te werken – dat van ons werd in 1965 gebouwd –, is dat het vrij makkelijk is om quick-wins te maken. Wij kwamen bij hen met mogelijke ideeën om energie te besparen en zij becijferden dat voor ons. Op die manier hebben we al een twintigtal projecten achter de rug die ons behoorlijk wat energie bespaarden. Op het vlak van elektriciteit besparen wij momenteel 25.000 euro per jaar.’

‘Door de ervaring met Ingenium merkten we dat de energiescan via Terra minder accuraat en diepgaand was, dus daar is nog ruimte voor verbetering. Er kwamen wel enkele interessante maatregelen uit die we samen met hen mochten prioriteren, dat vond ik wel goed. En de samenwerking met VIPA voor subsidies is zeker een pluspunt, dat trekt organisaties over de streep.’

‘Het platform op zich werkt maar mag gebruiksvriendelijker. Wat ik ook mis is de opvolging van je verbruik. Op cruciale plaatsen in het ziekenhuis hebben wij meters staan die relevant zijn en die nu via een afzonderlijk platform, Energis, worden bijgehouden. Die leveren nuttige informatie op omdat niet alleen de correcte meetresultaten opgeladen worden, ook wordt er gecorrigeerd met energiedagen, zowel warmte- als koeldagen. Dat is belangrijk om te zien of de verwachte besparing ook effectief zo is. Je moet dus niet alleen met de juiste data werken, alles moet ook juist geïnterpreteerd worden. Ook de overheid heeft er alle

belang bij dat we enkel investeren in zaken die grondig berekend zijn en met een aanvaardbare terugverdientijd.’

‘De quickscan voor de aanvraag van subsidies is enerzijds wel goed maar anderzijds moet het zowel technisch als naar terugverdientijd verder uitgewerkt worden. Zodat je zeker bent dat je de investering wel degelijk terugverdient. En in een ideaal scenario worden de subsidies nog opgetrokken en flexibeler toegepast. Die werden al verhoogd van 350.000 euro naar 500.000 euro maar van de maatregelen die bij ons naar boven kwamen, konden we maar de helft realiseren. En als we het echt klimaatvriendelijk en duurzaam willen aanpakken, zouden we oude zorgorganisaties eigenlijk moeten vervangen door kwalitatieve en klimaatneutrale nieuwbouw waarin alle mogelijke maatregelen al opgenomen zijn. Zo hebben wij sinds kort een nieuwe kinder- en jeugdpsychiatrie die in een BEN-gebouw huist van 3000 m². Daar hebben we onder meer twee kleine warmtepompen en PV-panelen voorzien en verbruiken we amper 175 megawattuur per jaar, alles inbegrepen. Ook voor het huidige ziekenhuis hebben wij sinds 2014 een dossier bij VIPA voor een masterplan om op de bestaande site een nieuwbouw te ontwikkelen. Dat is de toekomst.’

Alex Masquelier
AZ Sint-Lucas Brugge

Modern facilitair beheer in de zorg

Zorginstellingen hebben vandaag talrijke uitdagingen, op facilitair gebied onder meer op het vlak van gebouw-, diensten-, ruimte-, onderhouds-, duurzaamheids- en kwaliteitsmanagement. Om facilitair management en vastgoedbeheer op een gestructureerde manier te kunnen aanpakken kiezen steeds meer facilitair managers bij zorginstellingen voor een Facility Management Informatie Systeem (FMIS).

WAT KUN JE MET EEN FMIS?

Een FMIS is een softwareplatform dat gebouwdata centraal beheert en facilitaire processen automatiseert met efficiënte workflows. Een hedendaags FMIS is cloudbased en is schaalbaar voor zowel grote als kleine organisaties. Belangrijke functies zijn beheer van gebouwinspecties, preventief onderhoud, meldingen en werkbonnen, voorraadbeheer, services, ruimte- en verhuisbeheer, bureau- en kamerreservering, contractbeheer, strategische portefeuilleplanning, lease-administratie en rapportage.

VOORDELEN VAN EEN FMIS?

- Inzicht: Gedaan met losse Excel lijstjes en onbetrouwbare gegevens. Up-to-date informatie vanuit 1 overzichtelijk systeem. Analysetools en dashboards bieden inzicht in relevante trends (bv. uptime en het voldoen aan SLA's).
- Verhoging tevredenheid: bewoners, bezoekers én medewerkers moeten zich goed voelen. De faciliteiten moeten op orde zijn, en als er iets misloopt moet snel ingegrepen kunnen worden. Het Spacewell FMIS biedt zorginstellingen hiervoor een compleet hulpmiddel.
- Tijdswinst: met een FMIS kun je veel voorkomende administratieve taken automatiseren. Daardoor komt tijd vrij voor wat echt belangrijk is: bewoners en

patiënten. Handel meldingen automatisch af, stuur leveranciers aan, laat het FMIS-systeem u herinneren aan verplichte keuringen en onderhoudsmomenten.

- Kostenbesparing: een FMIS geeft inzicht in wat uw organisatie heeft én wat er precies speelt. Dat biedt de perfecte basis voor bijvoorbeeld het optimaliseren van de inkoop van diensten van leveranciers en van goederen. En daarmee het besparen van kosten.

STUREN OP DATA

Een innovatief FMIS kan ook koppelen met andere systemen en de data verwerken. Zo kan het FMIS van Spacewell ook BIM-modellen importeren. Het FM-team krijgt daarmee directe toegang tot ruimtelijke -en assetgegevens van een gebouw.

‘De implementatie van een FMIS in het UZ Gent was een belangrijke stap. Zo konden we onze facilitaire processen systematiseren en verder stroomlijnen. Het FMIS vormt een solide basis waarop we verder willen bouwen om een antwoord te bieden aan de uitdagingen en opportuniteiten van morgen zoals bijvoorbeeld BIM, digital twin en IoT.’ – Bert Van De Wielle, Medewerker beleid & middelenbeheer, UZ Gent

Daarnaast kun je het FMIS ook koppelen aan sensoren die continu omgevingsvariabelen meten. Wijkt de luchtkwaliteit af? Inzichten in beschikbare ruimten? Beter en efficiënter schoonmaken?

Technologiebedrijf Spacewell
spacewell.com

Begeleidt bedrijven om de prestaties van hun gebouwen te verbeteren met een modern FMIS.

Een volledige nieuwbouw, en twee beschermde woningen

'De werf hier is gestart op 3 maart 2020. Twee weken na de opstart zaten we dus midden in de coronacrisis en met een eerste lockdown. En toch... Voor de eerste fase van de werken zitten we zelfs voor op schema: we zouden in november klaar zijn, ook al mikten we oorspronkelijk op januari 2022. Dat is omdat onze aannemer - we moeten dat erkennen - zeer efficiënt heeft gewerkt.'

Aan het woord: Jo Carron, sinds juni 2018 hoofd van de technische dienst van vzw Sint-Lievenspoort in Gent. Sint-Lievenspoort heeft een breed aanbod dat erop gericht is om de persoonlijke ontwikkeling van mensen met een communicatieve beperking en hun omgeving te ondersteunen: er is een Multifunctioneel Centrum (MFC), een Centrum voor Ambulante Revalidatie (CAR), een school voor basisonderwijs (BuBaO Sint-Lievenspoort) en een kinderopvang (Klein & Wijs).

De site, gelegen aan het Zuid in Gent, niet ver van de afrit van de E17, ondergaat op dit moment een ware transformatie. Naast de werf vinden we het gerenoveerde schoolgebouw, een neogotisch gebouw dat niet mag afgebroken worden, maar waarvan de knappe renovatie onder meer een pracht van een turnzaal opleverde. Verderop: een kinderopvang en revalidatiecentrum die binnenkort tegen de grond gaan. De kinderopvang - drie afdelingen met elke twee leefgroepen van 18 kindjes - zal samen met het Centrum voor Ambulante Revalidatie onderdak vinden in de nieuwbouw.

PLANNEN AANPASSEN

'Toen ik hier startte waren de plannen al ver gevorderd', zegt Jo Carron, terwijl we over de werf lopen. 'Ik weet dat het idee voor het masterplan al van enkele jaren voordien dateert - de eerste prille ideeën waren er zelfs al in de jaren 1990.'

Maar tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren. En tussen plan en gebouw nog meer. Hier in Gent nemen die praktische bezwaren onder meer de vorm aan van twee beschermde huisjes in de Sint-Lievenspoortstraat: die mag men niet zomaar afbreken en dus worden ze geïntegreerd in het nieuwe gebouw. Bovendien bleek later dat een van de dakgevels óók onaangeroerd moest blijven, waardoor het ontwerp

Jo Carron

*Hoofd van de technische dienst
vzw Sint-Lievenspoort, Gent*

nogmaals is aangepast. 'Eigenlijk', licht Carron toe, 'waren er daar twee kleedruimtes voorzien. Die hebben we moeten aanpassen, waardoor een van de kleedruimtes slechts één douche heeft in plaats van twee.'

Hij vervolgt: 'Een ander technisch probleem waar we zijn op gebotst, was het feit dat we hier, in de stad Gent, een gesloten in plaats van een open bouwput moesten hebben omwille van de stabiliteit van de omringende huizen. Dat betekende dat we eerst een CSM-wand (een Cutter Soilmix Wand is een wand die ter plekke ondergronds wordt gemaakt door de ondergrond met frezen te mixen en er tegelijk cement in te injecteren, nvdr) hebben moeten zetten. Dat heeft extra tijd en kosten met zich meegebracht.'

BEO-VELD

Ook al waren de plannen al quasi compleet toen Jo Carron hier aan de slag ging - voordien werkte hij in een gelijkaardige functie bij het OCMW van Waregem - één belangrijk punt was nog niet beslist: de manier van verwarmen. 'Het eerste idee was om de stadsverwarming tot hier te krijgen', herinnert hij zich. 'Omdat we vrij ver zitten van waar die nu zit, was dat duur. Dan dachten we aan een klassieke verwarming op gas. Daar waren verschillende tegenargumenten. Uiteraard: het is niet de meest maatschappelijk verantwoorde en ecologische keuze. Maar daarnaast waren er ook praktische redenen: de gasinstallatie zou enorm veel plaats innemen waardoor andere zaken zouden moeten wijken. Toen heb ik gezegd

vzw Sint-Lievenspoort – bouwen in een gesloten bouwput

da als er geen plaats is, we die gasinstallatie misschien niet moesten zetten, en naar een alternatief kijken.”

Dat alternatief, uitgewerkt samen met het studiebureau, is een combinatie van een BEO-veld (boorgat energie-opslag, nvdr), warmtepompen en klimaatplafonds. Ja, daar is een initiële meerkost aan verbonden, al geeft Jo Carron wél aan dat die terugverdiend wordt. ‘Om te kijken of klimaatplafonds wel een werkbaar systeem waren, heb ik een beroep gedaan op enkele collega’s binnen ZORG.tech. Zo zijn we een aantal gebouwen kunnen gaan bezoeken, onder meer het UZA bij Dirk De Man. Zo is iedereen hier overtuigd geraakt van dat systeem.”

Eenmaal het project achter de rug, staan er zonnepanelen op de planning van vzw Sint-Lievenspoort. Op die manier wil Jo Carron komen tot een gebouw dat quasi off the grid zou kunnen functioneren. Dat is economisch en ecologisch erg interessant.

COMPLEXE VERHUIS

Als alles volgens plan verloopt – en daar was de werfleider van Artes tijdens de rondleiding half augustus nog steeds van overtuigd – zal de eerste fase in november afgerond zijn. Die omvat niet alleen het multifunctionele gebouw en de technieken, maar ook de ondergrondse parking, de regenwaterputten met recuperatie, en de beplanting. ‘Daar kregen we van de stad nog opgelegd om méér groen te voorzien, wat niet evident is gezien de dunne laag teelaarde boven de parking.”

Na de eerste fase volgt een complexe verhuis waar twintig dagen voor voorzien zijn. ‘Dat is heel krap en vraagt ook hier intern heel wat organisatie. We zijn daar al voor een deel aan begonnen tijdens deze zomervakantie. De tweede ronde zal dan tussen 26 november en eind december zijn, want begin januari begint de tweede fase met de afbraak van het huidige Centrum voor Ambulante Revalidatie.”

Jo Carron wijst er wel op dat met de aannemer is afgesproken dat eind november, bij de voorlopige oplevering van fase 1, alle technieken uitgebreid moeten getest zijn. ‘Ze moeten niet op die dag pas kijken of de verwarming werkt. Neen, het moet echt wel werken. En dus geldt voor de technieken eigenlijk oktober als deadline.”

GOED BEGONNEN, HALF GEWONNEN

Vzw Sint-Lievenspoort werkt met één aannemer – Artes – die ook voor de technieken instaat. Dat vereenvoudigt het werk aan de kant van de bouwheer, waar Jo Carron samenwerkt met Lode Verté, die veeleer de administratieve kant op zich neemt. Het betekent óók dat zij moeten vertrouwen op de aannemer wanneer die onderaannemers selecteert voor alle technieken. ‘We hebben daarin wel geluk, aangezien zij erg valabele onderaannemers gekozen hebben, partijen waar ik ook vertrouwen in heb en die gekend zijn binnen de sector en bij de collega’s van ZORG.tech. Dan weet je dat je goed zit.”

De nieuwe technieken zullen overigens ook later, wanneer het bouwproject plaatsmaakt voor het klassieke onderhoud, voor verandering zorgen. ‘We zullen alles kunnen opvolgen via een GBS – een gebouwenbeheersysteem. Maar zodra er een issue is, kunnen we niet langer bij de eerst de beste technieker terecht, want niet iedereen is hiermee vertrouwd”, weet Jo Carron nu al.

Wat hij vandaag weet dat hij graag in 2018 had ingezien? Jo Carron hoeft niet lang na te denken. ‘Je blijft toch altijd met dingen zitten die niet volledig of correct opgesteld zijn in het bestek. Het is echt belangrijk om dat grondig en in detail te doen, om te zorgen dat álles is opgenomen. Aannemers zijn uiteraard geen liefdadigheidsinstellingen, en dus brengt alles wat niet in het bestek staat een verrekening met zich mee”, klinkt het. ‘Je wil snel beginnen met de effectieve werken, maar als je te snel gaat, heb je achteraf dit soort zaken. Het is voor een stuk de taak van de architecten en het studiebureau om die bestekken zo goed mogelijk te maken. Ik kan hier ook niet al mijn tijd in steken, want ik moet ondertussen ook de technische dienst en de ICT-dienst leiden. Je kan niet al die 700 tot 800 bladzijden in detail lezen om alles te controleren.”

Fase 2 is misschien groter in oppervlakte, er is wel geen onderkeldering bij betrokken, wat maakt dat die ongeveer dezelfde tijd in beslag zal nemen. En dus zal in de eerste helft van 2023 een prachtig nieuw gebouw te zien zijn aan de rand van historisch Gent. Of Zorg & Techniek dan nog eens langskomt op het resultaat te bewonderen? Wie weet...

Renson levert aluminium lamellengevelsystemen AZ Delta

Dat Renson instond voor de gevelbekleding van het gloednieuwe AZ Delta in het Belgische Roeselare laat zich duidelijk voelen in de look van het nieuwbouwziekenhuis. Maar als trendsetter in zonwering werd ook de kans niet onbenut gelaten om met diezelfde lamellen 2 vliegen in 1 klap te slaan, en die ook in te zetten als zonwering. De lange luifel naar de hoofdingang kreeg dan weer Loggia schuifpanelen als eyecatcher aangemeten.

Dat alles samen maakt AZ Delta tot een schoolvoorbeeld van de veelzijdigheid die Renson aan de dag legt als specialist in structurele zonwering en gevelbekleding. Met alle producten (Sunclips, Linius en Loggia) vervaardigd uit duurzaam en onderhoudsvriendelijk aluminium krijgt het nieuwbouwziekenhuis daarmee een 'futureproof' look aangemeten.

De betonnen powerplant achteraan de site werd in een eerste fase bekleed met horizontale Linius lamellen van Renson, gelakt in antraciet grijs. In een tweede fase was het hoofdgebouw aan de beurt, waar een Sunclips lamellenwand van in totaal 8000m² zowat alle zichtbare beton aan het oog onttrekt. De horizontale lamellenwand zit overal 1 meter van de gevel verwijderd en schermt het looprooster af dat zich daartussen bevindt. Opvallend – en meteen ook een extra eyecatcher – is dat de uitsparingen in de wand volgens een willekeurig stramien over de gevel verdeeld zitten, wel min of meer overeenkomstig met de vensters maar nooit perfect gelijk. Aangezien de Sunclips lamellen volgens voorschrift maximaal op ½ m van de gevel geplaatst mogen worden omwille van de windbelasting, kwam er voor Renson wel wat denkwerk aan te pas. Daarom werden voor dit project specifieke

kunststof bevestigingsclipsen ontwikkeld. Nog op het hoofdgebouw dienen dezelfde Sunclips lamellen in de binnenpatio's trouwens tegelijk ook als zonnescherm voor de ramen. Dankzij de specifieke hoek waaronder die gemonteerd zitten, breken die het binnenvallend zonlicht. Zo zijn de grote glaspartijen gevrijwaard van de felle zon, die op warme dagen anders ontegensprekelijk tot een hoog oplopende binnentemperatuur zou kunnen leiden.

Een laatste fase van de werken hield in dat ook het logistieke blok van de site afgewerkt werd in dezelfde antraciet grijs gelakte Linius lamellen als de powerplant. Nog zo'n lamellenwand zorgt er op het dak van het hoofdgebouw trouwens voor dat alle op het dak verzamelde technieken aan het oog onttrokken worden.

Aan het hoofdgebouw wordt de luifel naar de hoofdingang ten slotte afgewerkt met Loggia schuifpanelen van Renson. Die zitten allemaal op dezelfde rail, maar om de ramen erachter te kunnen poetsen werd per zone een 3-tal pivoterende panelen gemonteerd.

WWW.RENSON.EU

Veilig en ergonomisch: wastafelkranen op maat van elke zorgafdeling

Voor alle zorgsanitair oplossingen is GROHE Belux dé nabije one stop shop. Een specifiek productgamma, een gespecialiseerde helpdesk en een mobiel technisch team staan in voor support. De vernieuwde Eurosmart reeks biedt een uitgebreid gamma op maat van elke zorgmedewerker, patiënt of en bezoeker.

Training Instructor Johan Ombelets: 'Meer dan 20 jaar geleden introduceerde GROHE zijn eerste Eurosmart kraan voor de badkamer. Sindsdien groeide de productlijn snel uit tot de onbetwiste bestseller en de favoriete productkeuze van professionals.' Het vernieuwde Eurosmart gamma, toonaangevend op gebied van techniek en design, trekt die lijn door.

ERGONOMISCHE SPITSTECHNOLOGIE

Project Leader Kristof Vanisterbecq: 'OK, IZ, materniteit, verpleging tot patiëntenkamers hebben allemaal andere noden. Ergonomische details kunnen daarbij een belangrijk verschil maken. Zo voelt de nieuwe standaard hendel organischer aan dankzij de afgeronde zijkanen. Voor ouderen is er een hendel met een open loop lever voor een betere greep. Een verlengde hendel - de lange 'lepel'hendel - is handig om met de elleboog te bedienen.' Johan Ombelets: 'De subtielere kanteling van de nieuwe kranen biedt 50 procent meer uitloophoogte en daardoor een grotere comfortzone bij het gebruik van de kraan. Er is nu ook een pull-outversie beschikbaar in het zorggamma. Dankzij het drop free design en de chroomlaag parelen waterdruppels weg, wat kalkafzetting vermindert.'

CONTACTLOOS EN MANUEEL IN ÉÉN

Nieuw is de manueel én contactloos bediende hybride wastafelmengkraan. Door de geïntegreerde sensor kunnen gebruikers kiezen tussen handsfree of handmatig. De kraan niet hoeven aan te raken, minimaliseert het risico op ziektekiemen en kruisbesmettingen. Ook

naar energieverbruik toe interessant: de sensor (met lange levensduur) is er enkel voor koud water. Er wordt nooit nodeloos warm water opgevraagd. De EcoJoy waterbesparende straalbreker maakt elke kraan extra zuinig. Elke infraroodkraan kan bovendien geprogrammeerd worden op detectiebereik, looptijd en nalooptijd - op sommige afdelingen is een langere nalooptijd heel nuttig. 'Een ongebruikte kraan kan ook geprogrammeerd worden voor gebruikers(on)afhankelijke automatische spoeling. Via de afstandsbediening kan de technische dienst op maat kan programmeren.'

DUBBELE TEMPERATUURBEGRENZING

Kristof Vanisterbecq: 'Veiligheid is extreem belangrijk in het hele Eurosmart Care gamma. Standaard bij elke kraan is er een mechanisch instelbare koersbegrenzer die in zekere mate de schommelingen in gemengd watertemperatuur kan beperken. Nieuw zijn de productversies met geïntegreerde thermostatische beveiliging voor een 100% veilige oplossing tegen verbrandingsrisico.' Johan Ombelets: 'Dankzij die microthermostatische vergrendeling komt water nooit meer te heet uit de kraan. Valt plots de koudwateraanvoer weg, dan stopt de heetwatertoevoer van de kraan automatisch. Tegelijk is thermische desinfectie altijd mogelijk via de ontgrendeling. Veilig, ergonomisch en innovatief - en dankzij de integratie van de thermostaat in de kraan ook product -en platingstechnisch veel voordeliger.'

Pure Freude
an Wasser

GROHE

VRAGEN? MEER INFORMATIE?

Contacteer GROHE via
julie.dhont@grohe.com of +32 (495) 820363

"Onze drijfveer is een aangenaam verblijf voor de bewoners"

Alex Degroote (31) is sinds enkele maanden adjunct technisch directeur bij VZW Domino in Gent. De groep omvat onder meer woonzorgcentra, assistentiewoningen en een kinderdagverblijf. Een deel van de vroegere Volkskliniek wordt nog volop verbouwd om meer opvang voor senioren te realiseren. Er ligt dus behoorlijk wat werk op de plank.

WAT OMHELST UW FUNCTIE ALS ADJUNCT TECHNISCH DIRECTEUR?

Alex Degroote: 'Ik ben verantwoordelijk voor de dagelijkse opvolging van de werken in de huidige drie gebouwen. Onze directeur, Martin Claeys, volgt de nieuwbouw op. Heel concreet is het mijn taak ervoor te zorgen dat de gebouwen goed worden onderhouden, dat er een planning is, en dat het team van zeven technici wordt aangestuurd. Het gaat van eenvoudige klussen, zoals een computer die niet werkt, tot het goed laten functioneren van grotere systemen. Bij problemen doen we daarvoor soms een beroep op externe onderhoudsmedewerkers.'

WAT ZIJN BELANGRIJKE UITDAGINGEN?

'De job is veelzijdig, en dus moet je veeleer een generalist zijn die van alle technieken op de hoogte is – loodgieterij, de werking van de pompen, IT... Tegelijkertijd moet je kunnen analyseren wat de oorzaak van een probleem is en hoe je het kan oplossen. Ik overleg op regelmatige basis met de directeur hoe we iets het beste aanpakken. Hij brengt me ook op de hoogte van de gevoeligheden van de bewonersgroep: een opstapje is soms te moeilijk, de airco mag niet te koud staan. Daar houden we uiteraard rekening mee.'

WELKE COMPETENTIES ZIJN DAARVOOR NODIG?

'Ik ben vertrouwd met verschillende domeinen, zoals elektromechanica, IT en economische aspecten. Dat komt zeker van pas. Ik studeerde ingenieur-elektromechanica, daarna burgerlijk ingenieur bedrijfskundige

stysteemtechnieken en operationeel onderzoek. Ik weet het: het is een mond vol, maar het maakt de brug tussen IT en economie. Het is gericht op het ontwerpen en modelleren, het analyseren en optimaliseren van complexe bedrijfsprocessen. Je vindt deze processen niet alleen in industriële middelen, maar ook in belangrijke maatschappelijke systemen, zoals gezondheidszorg, ziekenhuizen, openbare besturen, ordehandhaving, verkeerssystemen enzovoort. Het unieke van deze discipline is dat de mens expliciet beschouwd wordt als een beïnvloedende factor van de technologische systemen. Tegelijk streven we er uiteraard ook naar om de mens te laten genieten van de voordelen van die systemen.'

HAALDE U OOK ERVARING UIT UW VORIGE JOBS?

'Zeker. Veel technische aspecten, maar ook het omgaan met mensen in soms moeilijke situaties. Ik ben behoorlijk stressbestendig, wat een pluspunt is als het in mijn huidige job druk is.

Ik werkte eerder al bij DEME, een baggerbedrijf met wereldwijd projecten. De ervaring met systemen daar is deels vergelijkbaar met de werkvloer hier. Ik heb daarnaast ook nog gewerkt in een IT-bedrijf, waar ik kennis opdeed die me nu helpt bij het beheren van de IT-systemen. Tenslotte was ik ook aan de slag bij Joris Ide, een bedrijf actief in de bouwwereld. Daar deed ik aan klachtenafhandeling. Ik ging vaak ter plaatse en dat was heel leerrijk.'

WAAROM KOOS U VOOR DE ZORGSECTOR?

'Hier krijg ik heel mooie kansen. Vzw Domino zit qua

Alex Degroote
Adjunct technisch directeur, VZW Domino

bouwprojecten momenteel in een overgangsfase en dat is erg boeiend. Hier is een goed management. Het is een organisatie waar medewerkers ingezet worden op hun sterktes en de mogelijkheid krijgen door te groeien in een richting die bij hen past.”

WELKE AMBITIES HEEFT U?

‘Ik ben tevreden met wat ik elke dag kan doen. Als ik toch een ambitie kan noemen, dan hoop ik in de toekomst technisch directeur te worden, maar dat is vandaag nog niet aan de orde.’

WAT STAAT ER NOG OP STAPEL?

‘Het uitgangsidee is steeds: hoe kunnen we de bewoners een aangenaam verblijf bezorgen. Door de nieuwbouw hebben we de kans om nieuwe technologie te introduceren. Ik zal vanuit mijn achtergrond samen met de bestaande IT-beheerder meer en meer de nieuwe IT-projecten opvolgen. Zo zijn er detectiesystemen die een signaal geven wanneer een bewoner een tijdje niet meer beweegt. We willen ook Ultimo installeren, een softwarepakket waarmee we het werk van de technici kunnen organiseren. Als er ergens een probleem is, kan dat via Ultimo gemeld worden zodat wij het kunnen inplannen. Het softwarepakket bestaat, maar moet geconfigureerd worden. We geven in hoe onze gebouwen en onze installaties eruit zien, wat de workflow zal zijn, wie wat wanneer kan doen. Om dergelijke projecten te introduceren, is het uiteraard het directiecomité dat hiervoor zijn toestemming moet geven, dus dergelijke dossiers bereiden we heel goed voor.’

WAT GEEFT JE VEEL VOLDOENING?

‘De bewoners en het personeel zijn altijd blij als we een

probleem kunnen oplossen. Omdat we eigen technici hebben, kunnen we snel reageren en dat wordt op prijs gesteld. De bewoners kennen de technici en kunnen hen aanspreken. Het is een meerwaarde dat ik dicht bij de mensen sta, wat in vorige jobs niet altijd mogelijk was. Ik heb ook het gevoel iets bij te dragen aan de samenleving.’

BENT U ACTIEF IN ZORG.TECH?

‘Momenteel ben ik lid, maar ik wil graag actief meewerken aan de organisatie van de volgende beurs in Oost-Vlaanderen. Het is een heel interessante kans om collega’s van andere zorginstellingen te leren kennen en informatie uit te wisselen, bijvoorbeeld over het werken met Ultimo.’

BENT U NA HET WERK OOK BEZIG MET IT?

‘Dat klopt, het boeit me fel. Ik heb mijn eigen NAS en server. Ik test graag bepaalde zaken uit en leer oplossingen kennen die ik hier op het werk misschien kan gebruiken. Ik zie ook nadelen, en ook dat kan op het werk bruikbaar zijn. Als we bijvoorbeeld nadenken over het beveiligen van het netwerk kan ik de ervaring van thuis meenemen. Momenteel is de mens nog steeds de zwakste schakel. Met human engineering proberen hackers mensen te foppen om toegang te krijgen tot hun netwerk. Vraag is hoe je je het beste beveiligt. Je kan je wachtwoorden lokaal plaatsen, wat gratis kan via bepaalde Docker-containers. Het is belangrijk de medewerkers goed in te lichten over de risico’s zodat ze zichzelf goed kunnen beschermen. We splitsen ook het netwerk op om de zogeheten vuile en schone stromen van elkaar te scheiden. Doen we dit het beste fysiek of gaan we gaan werken via VLANS? Dergelijke zaken test ik thuis uit.’

"Samen naar oplossingen zoeken"

Wilfried Lenaerts heeft een lange loopbaan achter de rug. Een parapedaardje is de realisatie van de Therapietoren in Pellenberg waar hij als projectcoördinator aan de slag was. We blikken met de man terug, nu hij zijn professioneel leven achter zich laat.

U GAAT MET PENSOEN, HOE VERLIEP UW LOOPBAAN?

Wilfried Lenaerts: 'Ik ben in 1982 gestart met de diploma's van burgerlijk ingenieur architect en burgerlijk ingenieur bouwkunde op zak. Toch kon ik niet in de sector aan de slag, er was laagconjunctuur in de bouw en er was een torenhoge inflatie. In deze crisisperiode was het heel moeilijk om werk te vinden. Wel vond ik een job in de informaticasector. Dat liep vlot en er waren doorgroeimogelijkheden.

In 2000 vond ik eerder toevallig een vacature van UPC St. Jozef Kortenberg. Ik solliciteerde zonder veel ambitie, maar werd toch aangeworven. Mijn doel was vooral om in de bouwwereld terecht te komen, wat daar toen de opdracht was. Gecombineerd met mijn kennis van informatica en de managementervaring die ik had opgedaan, bleek ik een geschikte kandidaat. In 2006 kwam er een nauwe samenwerking tussen UZ Leuven en UPC Kortenberg. Dat leidde er toe dat ik in 2007 de overstap maakte naar UZ Leuven, campus Gasthuisberg."

HOE BLIKT U ER OP TERUG?

'Ik startte in de informaticasector en werkte lang voor een verzekeringsmaatschappij. De mentaliteit daar was toen sterk op winst gericht, menselijke factoren speelden er in mijn ogen een ondergeschikte rol. Als je in een ziekenhuis terechtkomt, is het eerste woord dat je hoort 'de patiënt'. Er wordt mensgericht gedacht. Dat sloot beter aan bij wie ik ben. Het werd ook heel sterk in de werking van de technische dienst benadrukt: respect voor de patiënt en voor de medewerkers. Nu er het coronavirus is, laat de algemeen directeur vaak merken hoe hij de inzet van iedereen apprecieert."

VERANDERDE DAT MENSGERICHTE UW MANIER VAN LEIDINGGEVEN?

'We hadden een heel sterke leidinggevende ploeg. Ons diensthoofd Eddy De Coster had in 2002 Roger Peeters

opgevolgd die met pensioen ging. In 2020 nam Gunter Gonnissen op zijn beurt de fakkel over. Daarnaast waren er zes afdelingshoofden. We zijn erin geslaagd om steeds constructief en collegiaal samen te werken. Op het wekelijks overleg waren er soms discussies, maar we zochten samen naar oplossingen.

Dat straalde af op de medewerkers, iets dat ik in mijn hele loopbaan zag. De mentaliteit op de werkvloer wordt sterk bepaald door de leidinggevenden. Als daar onregelmatigheden zijn, zal dat ook bij de medewerkers gebeuren. Eddy De Coster wilde volledige transparantie en eerlijkheid, en was daar heel rechtlijnig in."

WAT VOND U HET LEUKSTE IN UW LOOPBAAN?

'Het voelde als thuiskomen om na bijna twintig jaar informatica opnieuw in de bouwwereld aan de slag te gaan. Ik had een brede opleiding genoten en het was fijn te ervaren dat ik het hele bouwproces kon opvolgen. Tegelijk kwamen er ook nieuwigheden, zoals preventie. Ik heb toen de opleiding preventie-adviseur niveau 1 gevolgd.

Toch moeten we opletten met teveel regelgeving. Op werfvergaderingen besteden we nu heel veel tijd aan alle mogelijke normen en bepalingen, terwijl het bouwtechnische centraal moet staan.

Het werken met een projectgroep vond ik boeiend: je werkt samen met collega's uit verschillende disciplines aan één doel en daar gaat iedereen voor."

WELKE PROJECTEN SPRINGEN ER VOOR U UIT?

'Dat is onder meer de Therapietoren in Pellenberg. Het ontwerp startte in 2011, de ingebruikname was in 2017. Ik was verantwoordelijk voor de projectcoördinatie, wat intensief werken was. Nog steeds als ik er voorbijrijd, ervaar ik veel voldoening. Ik ken het gebouw ook door en door. Het is functioneel en aangenaam voor de gebruikers, maar architecturaal ook mooi om te zien. Schitterend

Wilfried Lenaerts

zijn het therapiebad en de gigantische sportzaal op de zesde en zevende verdieping, beiden met heel veel glas. Je kijkt tijdens het zwemmen of sporten naar het groen en dat heeft blijkbaar een gunstige invloed op het revalidatieproces.

De Therapietoren is de eerste fase van de renovatie van de site. Het is de bedoeling om alle technieken te centraliseren, wat een hele uitdaging zal zijn.”

HAD DE TREND NAAR ECOLOGISCH BOUWEN IMPACT OP UW WERK?

‘De eerste ervaring was jammer genoeg negatief. In Kortenberg was er ook een therapiebad. Het geloosde water wordt beschouwd als industrieel afvalwater. De milieu-inspectie verplichtte ons om een gescheiden rioleringsstelsel aan te leggen zodat het zwembadwater niet samen met het huishoudelijk afvalwater werd geloosd. De overheid zei dat ze zelf ook een gescheiden systeem wilden aanleggen langs de steenweg waar we gevestigd waren. Het leek ons logisch dat wij daarop zouden wachten, maar dat was niet naar de zin van de administratie. Het leidde tot een conflict met zelfs dreigbrieven aan het adres van onze algemeen directeur. We legden het gescheiden systeem dus aan, wat ons toen 2,5 miljoen frank – meer dan 60.000 euro – kostte, geld dat eigenlijk bestemd was voor de patiënten- en therapiewerking. Nu zijn we twintig jaar later. Op de steenweg is nog steeds geen gescheiden

stelsel aangelegd. Ik vond dat een frappante vorm van machtsmisbruik.”

HOE WORDEN NU IN GASTHUISBERG MILIEUVRAGEN AANGEPAKT?

‘We hebben een dienst Preventie en Milieu die nagaat hoe we de normen kunnen naleven. Vergeet ook niet dat milieu nauw met gezondheid is verbonden, denk maar aan asbest. We konden altijd goed samenwerken op een pragmatische manier en dat is cruciaal om het te doen slagen. Zelf was ik nog een kind in de jaren 1960, maar ik herinner me nog dat de rivieren toen open riolen waren, industriesteden te maken hadden met zware luchtvervuiling, en dat alles draaide om expansie. Het is een heel goede zaak dat er nu wel aandacht voor het milieu is.”

HEEFT U VEEL GEHAD AAN ZORG.TECH?

‘In Gasthuisberg is er een groot team met experts in alle disciplines, maar ik had er vooral veel aan toen ik in Kortenberg begon te werken, een kleinere organisatie, waar ik de enige ingenieur was. Voor technisch advies was ik aangewezen op mensen van ontwerpbureaus. Dan is ZORG.tech een interessant platform. Je vindt er collega's die dagdagelijks voor dezelfde uitdagingen staan. Leuk zijn ook de lokale afdelingen waar je bijna iedereen kent. Het is informatief, maar het gaat er goedelijk aan toe.”

DATUM	ORGANISATIE	ACTIVITEIT / THEMA
23 september 2021	Werkgroep Kwaliteitscoördinatoren	Vergadering werkgroep Kwaliteit
23 september 2021	Kringwerking Oost & West- Vlaanderen	Welkom nieuwe leden
23 september 2021	Kringwerking Vlaams-Brabant & Limburg	Welkom nieuwe leden
5 oktober 2021	Kringwerking Antwerpen	Welkom nieuwe leden & werfbezoek AZ Rivierenland te Antwerpen
14 oktober 2021	Kringwerking Oost- & West-Vlaanderen	All lights on Healthcare
25 oktober 2021	Kringwerking Vlaams-Brabant & Limburg	Bezoek nieuw woonzorgcentrum WZC Betlehem
27-29 oktober 2021	IFHE	IFHE EU Congres, Gijon
2 december 2021	ZORG.tech	Congres 2020-2021: ZORG om het klimaat, onze ZORG?
17-21 september 2022	IFHE - SIAIS	IFHE World Congres 2022, Toronto (Canada)

Xesar

Gewoon veelzijdig

Het elektronische toegangssysteem Xesar biedt u een groot assortiment producten. De interface van de administratiesoftware is gebruikersvriendelijk vormgegeven. Geschikt voor grote en kleine sluitsystemen.

www.evva.com

IFHE2022

UNLEASHING INNOVATION HEALTHCARE ENGINEERING EXCELLENCE

TORONTO, CANADA
SEPTEMBER 17 - 21, 2022

www.IFHE2022.org

INTERNATIONAL
FEDERATION
OF HOSPITAL
ENGINEERING

CHES
Canadian Healthcare
Engineering Society

SCISS
Société canadienne d'ingénierie
des services de santé

IFHE CONGRES 2022

The IFHE 2022 Congress will be hosted by the Canadian Healthcare Engineering Society, at the 2022 National Conference. We are seeking Speaker abstracts for both Domestic and International Submissions for the IFHE 2022 Congress | CHES 2022 National Conference. The Congress theme is: Unleashing Innovation : Healthcare Engineering Excellence.

Increasingly, healthcare engineering leaders are being called on at crucial moments to ensure the best possible patient care. Engineers were instrumental in the response to the global pandemic of 2020/2021 either by maximizing existing healthcare spaces or creating new/temporary spaces to deal with the novel virus. Innovative solutions and comprehensive analytics lead many healthcare organizations to successfully deal with this historic event. There are

many challenges facing the healthcare community, and it is through innovation and collaborative efforts that solutions will be found to current and future challenges facing the healthcare systems of the world. Identifying and developing the most promising areas of innovation internationally has the potential to sustainably reduce growth in health spending while leading to improvements in the quality and accessibility of care across the care continuum.

Bringing together the best of the best from around the globe, this international conference will investigate innovation and engineering excellence that contribute to ensuring these changes will do no harm and enhance the patient and family experience.

www.ifhe2022.org

De onkosten voor deelname aan het congres en de reiskosten zullen door ZORG.tech vergoed worden aan maximaal drie ZORG.tech-leden die geselecteerd worden door de jury van ZORG.tech en weerhouden worden door IFHE, om een lezing te mogen geven.

ZORG.tech-leden dienen hun abstract (conform de regels van IFHE) éérst te zenden naar het ZORG.tech secretariaat.

Na bevestiging van Raad van Bestuur van ZORG.tech, zullen de abstracts doorgestuurd worden naar IFHE.

Als de door ons doorgezonden abstracts weerhouden worden door jury IFHE, DAN pas is er tussenkomst. Voor rechtstreeks toegezonden Abstracts (en mogelijks weerhouden) naar IFHE zal er géén tussenkomst zijn in de kosten door ZORG.tech!

Gelieve uw abstract met titel en korte omschrijving door te sturen vóór 21/09/2021 naar Roger Albertijn :

roger.albertijn@gza.be
Het ZORG.tech bestuur

Geslaagde fietstocht

Op zondag 29 augustus was het eindelijk weer zover: de jaarlijkse fietstocht van ZORG.tech ging door na een onderbreking in 2020 omwille van... we gaan het bestje hier niet meer noemen.

Met dertig deelnemers (het vooraf gestelde maximum om alles veilig en gezellig te laten verlopen) vertrokken we rond tien uur in Lubbeek na een stevig ontbijt richting kasteel van Horst. Niet onder een stralende zon, maar onder een zwaar bewolkte hemel ging het via een aantal hellingen en stoffige strade bianchi richting Demer. Een eerste rustpauze kwam er na twintig kilometer in Rillaar. Daarna langs de Demer en weer hellingen naar Balen, het hoofdkwartier van Sven Nijs, na 35 km.

Daar konden we samen met vele andere fietstoeristen onze lege maag vullen. Wonder boven wonder bleef het droog tot dan, maar tijdens het middageten kwam dan toch die vervloekte natte bui.

En die zou ons blijven vergezellen tot het einde in Lubbeek. Op dat moment stond er zestig kilometer op de teller. Wat opviel is dat de gemiddelde snelheid in de namiddag (door de regen??) beduidend hoger lag dan verwacht.

Aangekomen kon iedereen zich verfrissen en stond om zes uur 's avonds een aperitief en warme maaltijd met de nodige lekkere natheid ons op te wachten om een geslaagde, gezonde ontspanning onder collega's af te ronden .

Iedereen was het er mee eens, en volgend jaar doen we het opnieuw .

Het organisatiecomité van kringwerking Vlaams Brabant Limburg willen we namens deelnemers en bestuur ZORG.tech bedanken voor de geleverde inspanningen.

CONGRÈS A.F.T.S.H

Bois du cazier

LE 7 OCTOBRE 2021

« les défis environnementaux du bâti hospitalier horizon 2030/2050 »

INTRODUCTION

« Comment imagine t'on un hôpital dans 30 ans ? »

« Les clauses environnementales dans le marché public hospitalier ? »

« Plan 2020-2030 et objectif neutre en CO2 pour 2050 ? »

« Le développement durable ? »

Autant de questions auxquelles ce congrès tentera d'apporter, si pas des réponses, en tout cas des sujets de réflexion. Mais pas seulement car, comme le veut la tradition AFTSH, le partage d'expériences aura une place de choix.

PROGRAMME

08h 30 : Accueil

09h 00 : Accueil des participants - Jean-Luc Régal | Président A.F.T.S.H.

09h 15 : Introduction du congrès - Thomas Dermine | Secrétaire d'état Investissements & Stratégiques.

09h40 : Pour suivre la directive Européenne. Cadre Wallon - Céline Tellier | Ministre Wallonne de l'environnement.

10h05 : Le cadre bruxellois à l'horizon 2050 - Julien Berry | Expert Climat et Energie Bruxelles environnement & Isabelle Sobotka | Coordinatrice Stratégie Reno Bruxelles environnement. Quelles sont les implications de l'évolution de la politique énergétique et climatique wallonne sur le secteur hospitalier à l'horizon 2030 ? Région Wallonne.

10h55 : Pause

11h30 : Klimaatvisieplan, Sustacare, matrice ECG : les outils mis en place en Flandre pour le secteur des soins de santé Thomas Feys | Responsable durabilité VIPA.

12h00 : La neutralité carbone dans le secteur des soins de santé : utopie ou réalité ?

3 étapes clés et exemples de solutions techniques.

Cédric Cassiers | Expert en Neutralité Carbone & Frédéric Demaret | Proj. Development Manager LUMINUS.

12h30 : Le Masterplan de l'UZ Gent neutre en carbone en 2050

Simon Ossieur | VK Engineering & Geert De Waele | Facility Manager UZ GENT.

13h00 : Walking Dinner

14h35 : Que cache un bâtiment hospitalier en termes d'impact environnemental

Milena Bruyninckx | Docteur.

15h05 : Les clauses environnementales dans le marché public hospitalier

Bénédicte Potelle | Lauréat 2020 HERA Awards.

15h35 : Pause

16h10 : Quel hôpital pour 2050 ? L'humain face aux défis du « Smart & Green Hospital »

David Labeau | Architecte ASSAR.

16h40 : La démarche à Très Haute Qualité Sanitaire Sociale et Environnementale au service de la santé

Olivier Toma | Primum Non Nocere France & Dr. J-F Simon | Chef du service CHU AMBROISE PARE.

17h20 : Drink de clôture

Visites guidées du Bois du Cazier : gratuite (sur inscription)

18h45 : Dîner de Gala de l'AFTSH

INSCRIPTION

Inscriptions au congrès :

Sur le site www.aftsh.be avant le 15 septembre 2021.

Membres AFTSH :

Exposés et débats _____ 60€

Journée complète, dîner inclus _____ 90€

*Non membres :

Exposés et débats _____ 100€

Journée complète, dîner inclus _____ 160€

*Sont acceptés comme non membres, les personnes appartenant à une institution hospitalière ou une maison de repos, ne correspondant pas aux critères pour être membre AFTSH.

Voorwandsysteem met TEMPOMATIC dubbele bediening elektronische toiletkraan voor directe spoeling

- **Hygiëne:** geen stilstaand water of bacterievorming, directe spoeling **zonder reservoir**, automatische spoeling zonder manueel contact, hygiënische periodieke spoeling elke 24 uur
- **Doeltreffendheid:** krachtige spoeling steeds beschikbaar
- **Gemakkelijke installatie:** voorgemonteerd zelfdragend voorwandsysteem met aanpasbare en moduleerbare waterdichte inbouwdoos
- **Waterbesparing:** «intelligente» automatische spoeling (het spoelvolume past zich aan in functie van het gebruik)
- **Comfort:** automatische spoeling (elektronisch) of gevraagde spoeling (drukknop)

Januari 2021

Bartels Harry
Projectingenieur
ZNA

Verhees Suzanne
Projectingenieur
ZNA Middelheim

Kennis Nicolas
Projectmanager
RZ Heilig Hart Tienen

Debrouwere Gino
Hoofd Technische Dienst
WZC De Foyer te Zwijnaarde

Februari 2021

Huyghebaert Johan
Facilitair manager
Sint Kamillus PZ
Broeders van Liefde

Maart 2021

Van de Ven Nikkie
Diensthooft Architectuur
en Masterplan ZOL

April 2021

Cederik VanRemoortele
Diensthooft Technische Dienst
AZ Sint Blasius OLV Van Troost vzw

de Kleine Luc
Planningsverantwoordelijke
Technische Dienst
ZNA Erasmus Borgerhout

Blomme Evy
Projectmanager
UZ Gent

Joly Jente
Projectingenieur
ZNA

Van Hunsel Marjan
Projectingenieur bouw
ZNA

Huijbregts Wout
Ploegleider Technische Dienst
AZ Turnhout

Vandist Geertrui
Consultant Infrastructuur
Tabor vzw

Paulussen Kristof
Manager preventie en milieu
vzw Jessa Ziekenhuizen

Vandeur Heidi
Afdelingshoofd
Technische Diensten
UZ Leuven

Mei 2021

Urban Thijs
Projectleider
Pathmakers cv
Tabor vzw te Gent

Demedts Stefanie
Architect, UZ Gent

Boogaerts Lien
Ingenieur projectcoördinator
Zorg Leuven

Van Mulken Wim
Project ingenieur
AZ Delta te Roeselare

Lemey Frederic
Diensthooft Technische Dienst
PC Sint Jan-Baptist te Zelzate

Juni 2021

Baerten Filip
Ploegbaas (bio) technische dienst
az Vesalius te Tongeren

Moors Ronny
Diensthooft Techniek
az Vesalius te Tongeren

Degroote Alex
Adjunct Technisch Directeur
Domino vzw

De Landsheer Lien
Interieur Architect
AZ Sint Blasius

Juli 2021

Spenninck Wouter
Preventieadviseur
Jan Yperman te Leper

Peeters Bart
Facilitair manager
Armonea nv te Mechelen

Berré Dirk
Senior Manager Infrastructuur
Sint Trudo Ziekenhuis
Sint Truiden

Augustus 2021

Van Parys Michel
Projectleider
AZ Sint Andries te Tielt (Brugge)

Smeyers Dirk
Facilitair Manager
PC Sint-Jan-Baptist te Zelzate

SCHRIJF NU IN!

C O N G R E S ANTWERPEN 2021 2 DECEMBER

HET STAAT NU DEFINITIEF VAST!

Nu het coronaspoek stilaan terrein lijkt te verliezen, kunnen we u met grote stelligheid **de nieuwe datum voor ons congres** bevestigen:

donderdag 2 DECEMBER 2021.

En er is nog méér goed nieuws:

Via onze website kunnen **leden** vanaf vandaag rechtstreeks **inschrijven**.

Partners, exposanten en sponsors kunnen er nog **inschrijven** of hun **inschrijving actualiseren**.

Kijk gauw op www.ZORG.tech!

Over het actuele programma en de sprekers leest u binnenkort alles in onze nieuwe "officiële" uitnodiging.

Wij hopen alvast op veel enthousiasme voor ons ZORG.tech-congres.

Erik Van De Wauwer
Voorzitter ZORG.tech

DE CONGRESKOMMISSIE
Roger Albertijn, *coördinator*
Dirk De Man, David de Mol,
Inge Croux, Wouter Maes

PS: Een CovidSafe-certificaat is verplicht voor elke deelnemer!

zorg.tech

Facility managers ontdekken meer

EFFICIENCY

met minder risico op downtime.

EcoStruxure™ for Healthcare zorgt voor uw future-ready ziekenhuis en levert tot 30% energiebesparing op.

- Los 80% van de problemen op afstand op om kosten en tijd te besparen.
- Monitor elk systeem zonder dat er extra software nodig is.
- Prioritiseer onderhoudsproblemen voor een efficiënte toewijzing van uw middelen.

EcoStruxure
Building Advisor